

ARTISTIS

MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ LAIKRAŠTIS

1925 m. gegužės mėn. Nr. 5

TURINYS.

	psl.
<i>Dulkelė</i> , Ateitininkai ir jų klaidelės	193
<i>J. Grinius</i> , Karalaitė	197
<i>Doc. Pr. Penkauskas</i> , Jono Huso ir Pragos Jeronimo byla Konstancijoj	204
<i>Neris</i> , Mano Saulė	213
<i>Žagaras</i> , Mano Taurė	214
<i>Juozas Paukštelis</i> , Bajorų rūpesčiai	215
<i>Pr. Mantvydas</i> , Medžiaga filosofijos sekcijai	230
<i>J. Kaškėlis</i> , Kurios mokslo šakos pasirinktinos?	245
Ateitininkų gyvenimo kronika	247
Knyga ir menas	248
Mūsų veikimas	249
Mūsų mirusieji	254
Ruošiasi į kongresą	255
Redakcijos atsakymai	256

Redakcijos ir Administracijos adresas:

Kaunas, Laisvės Alėja Nr. 3.

Kalbam. val. 13^{1/2} — 15 trečiadieniais.

Dar galima gauti „Ateities“ Admi-
nistracijoje mokslievių kalendorių „**DRAUGAS**“

Su tvirtais aptaisais kaina 1 lit. 50 ct.

S k u b ė k i t e į s i g y t i !

Mariampolės Ateitininkų Kuopos Valdyba visus buvusius Mariampolės Ateitininkų kuopos narius maloniai prašo dalyvauti metinėje kuopos šventėje š. m. birželio m. 7 d.

Mariampolės Ateitininkų Kuopos Valdyba.

ATEITIS

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ LAIKRAŠTIS

Nr. 5.

1925 m. Gegužės mėn.

XV.

Dulkelė.

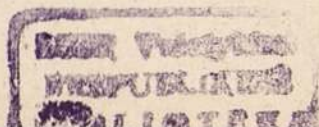
Ateitininkai ir jų klaidelės.

Ateitininkai tai tie žmonės, kurie statosi prieš akis obalsį: „Visa atnaujinti Kristuje“. Tais žodžiais jie aiškiai pasako, kad nori atnaujinti save Kristuje, nori atnaujinti ir visą žmoniją. Ir negali nenorėti visos žmonijos atnaujinti. Nes ką pats žmogus mėgsta, myli, nori kad ir kiti tą mėgtų. Jie ne kartą tuos kilnius žodžius kartoja sau pavieniui ir bendrai susirinkę. Be abejo, jie tuos žodžius vykina ir gyvenime. Juk žodžiai negali veltui skambėti: jie lieka be prasmės, neturi reikšmės. Taigi žmogui, ypač išauklėtam žmogui, neverta tuščiai kalbėti.

Tas kilnusias obalsis patraukia didelį moksleivių jaunimo skaičių po viena vėliava. Ir jie, tos vėliavos, Kristaus vėliavos vedami, eina išvieno į bendrą darbą. Jie pradžioje susispiečia į atskiras kuopas bei kuopeles, kad jose pasirengti į kilnų darbą, kurs teks dirbti išėjus į gyvenimą, būtent šviesti visiems kilniuoju Kristaus žibintu, būti uoliais Kristaus dvasios gaivintojais.

Ateitininkai susirinkę atskiromis grupėmis, ir kartais visi į vieną, gražiai kalba, reiškia kilniausias mintis, turi puikiausių pasiryžimų. Tokiomis mintimis jie, be abejo, ir gyvena, jomis kvėpuoja ir nori užkrėsti visus. Tiesa, jie jauni žmonės, moka nesusipratimų iškelti, moka stipriai pasiginčyti. Bet jie greitai moka ir atsileisti, susitaikinti. Moka viens kitam brolišką ranką paduoti, moka širdingą žodį tarti. Moka draugiškai, broliškai pabarti, pamokinti, perspėti viens kitą. Žodžiu, jie daug ko moka padaryti, daug nori pasiekti.

Kupini energijos, gyvumo žengia skubiai gyvenimo taku. O jų veidai šviečia giedriu linksmumu, tarsi pavasario dienuotės mirgančiuose saulės spinduliuose. Ypatingai kilnus, broliškos meilės linksmumas matyti jų veiduose, kuomet kalbasi sveikinasi vieni su kitais. Kitaip ir negali būti. Juk ir paprastai visų žmonių veidai nušvinta, sutikus savo artimus, pažįstamus žmones. Ir negali nešyptelėti veidas pažvelgus į žmogų, kuriame taip puikiai Dievybės dalelė atsispindi. Jis mums primena tą brolių, kurį Kristus

ragina kiekviename žmoguje matyti. Primena aną posakį: „Žmogus žmogui yra šventas daiktas“. Taigi, savo brolių, šventą, brangų daiktą sutikę, negalime neapsidžiaugti, negalime širdingą, švelną žodį netarti.

Kaip puiku matyti širdingai, broliškai žmones gyvenant. Tą visa ateitininkai puikiai supranta. Ir negali nesuprasti tie, kurie ir kitiems pavyzdžiu turi būti, brolišką meilę skiepyti į žmonių širdis. Juk, ateitininkai stoties sau tikslu tokią meilę, tokią dvasią skleisti kitiems, kokios Kristus mokė, nes jie sakos nori sekti Kristų, būti jo bendradarbiais. O žmones užkrėsti Kristaus dvasia galima tik su meile, su gerumu, su pavyzdžiu. Žodžiams jie nenori tikėti, nes ne kartą žodžiai apsilenkia su darbais. Taigi, svarbu žmogui, kad žodžiai atitiktų darbams, kad žmonės kartais nepasakytų: „Meluoji, Broliuk, Sesute, tavo žodžiai toli nuo darbelių“. Ne, ateitininkai negali vienaip kalbėti, o kitaip daryti.

Tiesa, žmogus, kaipo toks, gali greitai lengvai padaryti klaidę. Nenuostatu, tai paprastas dalykas, nes kiekvienas žmogus randa jų savo gyvenime nemažai. Bet ką daryti, kad žmonės mažai mokame jų savy pastebėti, o daugiau kituose. Taigi nenuostatu, kad žmonės prikiša ir ateitininkams jų klaides. Jie, tur būti, nori ateitininkus matyti šventais, neklystančiais žmonėmis. Nejaugi žmogus gali visuomet tokiu išbūti. Juk, ir šventieji to neįstengė padaryti. Žmogus ir su geriausiais norais greitai suklysta. Apaštalo žodžiais betariat: „Žinau kas gera, darau kas pikta“. Jeigu tas šventasis galėjo ką nors pikta padaryti, kaipgi paprastas, menkas žmogus gali nieko pikta nepadaryti. Tad nenuostabu, kad ateitininkuose randasi kokių klaidelių. Nes žmogus pasilieka žmogumi. Kristaus žodžiais betariant: „Žmogus esi ne Dievas, kūnas ne Angelas, kaip gali visuomet aukštame dorybių laipsnyje išbūti“. Tiesa, gal ateitininkai daugiau turėtų krelpti dėmesio į save, vengti tų klaidų ir tokių pasielgimų, kurie žmonėms blogi atrodo. Kaip sako Evangelistas: „Reikia saugotis visa to, kas kitus gali papinkinti, nors jis pats savyje ir nieko blogo gali neturėti“.

Viena iš tokių neva klaidų ir yra prikišama ateitininkams, kaip ir kitiems jauniems žmonėms, kokie tai „flirtai“. „Flirtai“ tai žemas, tuščias dalykas neverta apie tą ir prisiminti. Tiesa, kai kurie ateitininkai-ės draugauja vieni su kitais, to niekas negali užginčyti. Bet rimtame, išmintingame draugavime nieko blogo negali būti. Jie, be abejo, myli viens kito sielą, gerąsias ypatybes, myli kilnia, idealinga meile. Myli kaipo žmogus žmogų broliška meile. Myli šventą, tyra meile, kokios Kristus ir apaštalai mokė. Šit, šv. Jonas apaštalas raginte ragina mylėti visus sakydamas: „Vaikeliai, mylėkite viens kitą“. Tokią meilę ir šventieji turėjo. Taigi, tokiai meilei nėra išimčių: toks ar kitoks žmogus būtų visus gali mylėti. Mūsų ateitininkai, kaipo tokie, kurie nori sekti Kristų, be abejo, žino tik tokią meilę. Kitokios meilės jie nežino, ne. Be tokia kilniaja meile galėtų kvėpuoti visi ir be ypatingesnių

santykių. Nes tikroji meilė nereikalauja jokio atlygio iš žmonių. Ji randa džiaugsmo, atlygio beribėj Meilėj. Taigi, svarbu žmogui neduoti progos įtarti tuo ar kitu atžvilgiu, dėl kurio žmonės gali pasipiktinti. Nes žmonės moka žvelgti išviršiniai ir iš paviršutinumo daryti išvadas. Iš kitos pusės, gal išmintingiau būtų susipažinti su pačia esme dalyko, įsisamontinti kame tiesa ir tuomet dalyką įvertinti. Giliau žvelgdamas žmogus, ieškodamas tiesos, gal mažai ras tų įtariamų blogybių žmonėse. Nes paprastai žmonėse yra tokia neva liga, kad kame jis pats nėra arba nedalyvauja kokiam veiksmė, mano, kad ten kažin kas atsitiko ir moka iš neigiamos pusės į tą visą pažvelgti. O tuo tarpu, jeigu jis pats būtų buvęs, viskas gerai būtų buvę, jokios blogybės būtų nepastebėjęs. Jeigu pačiam žmogui esant kokioj vietoj ar dalyvaujant kokiam veiksmė nieko blogo neatsitiko, tad galime būti tikri, kad ir tuomet nieko blogo nėra, kuomet mes ir nedalyvaujame, kuomet kiti dalyvauja. Juk, ir jie tokie pat žmonės, kaip mes. Svarbu iš mažmožių, iš paviršutinumo nedaryti blogų išvadų, nes dažniausiai apsirinkame. Neverta žmogui klaidžioti netiesos klampyne. Nežinodamas jos gerai, negalėdamas iš žodžių, darbų įrodyti kokio blogumo, verčiau tylėti. Tuomet neskambėtų žmonėse tiek daug įtariamų blogybių ant tokių ar kitokių žmonių. Tuomet visus žmonės matysime gerais esant ir mokėsime visus gerbti, mylėti, nes gerus žmones yra lengviau mylėti.

Taigi, svarbu ateitininkams, kaip ir kitiems žmonėms, neduoti progos jiems įtarti, Evangelijos žodžius prisiminant. Iš kitos pusės, svarbu, nežinant tiesos, tylėti, nedaryti blogų išvadų.

Kita ateitininkėms, ypač studentėms ateitininkėms yra prikišama klaidelė — tai perdidelis naujų madų, kokių ten „negeistinų madų“ gainiojimas. „Jos,“ kaip sako, „puošiasi madniausiai, iš Paryžiaus ponių pavyzdį imdamos.“ „Jos, sako, frizuoja pudro-jasi ir tam panašiai.“ Ne, negali taip būti. Negali ateitininkės taip daryti. Tiesa, aš jų gyvenimo gerai nežinau, bet nenoriu tikėti tam priekaištui. Juk, jos puikiai supranta ateitininkų ideologiją, žino, kad jos pavyzdžiu turi būti kitiems. Juk, jos anų vaidilučių neša vardą, kurias žmonės ir senovėj jau gerbdavo. Jos šlandieną Kristaus dvasios ugnelės kurintojos. Nejaugi ta ugnelė galėtų stipriau suliepsnoti, kuomet jos būtų „modiška, pudrotai“ pasirėdžiusios. Ne, ta ugnelė, spėju, kad nepasiektų žmonių širdžių, jų darbas liktų veltui. Nejaugi kas nori darbuotis veltui. Nejaugi ateitininkės galėtų norėti netikti tokio puikio Vaidilučių vardo dėl „Paryžiaus madų ar pudrų.“ Ne, jos to nenori. Argi galėtų žmogus taip žemai save pastatyti, juk paprastai žmogus aukština save, nori beveik visuomet pirmą vietą užimti. Ar verta ir išmintinga būtų žmogui Kūrėjo duotą grožį pakeisti piktosios dvasios padaru — „pudromis“? Ne, ne, ateitininkės to ir žinoti nežino, žmonės klysta joms prikišdami. Jos darosi išmintingai, kukliai. Darosi taip, kaip reikalauja žmogaus žmogiškumas, inteligentiškumas, kiek reikalauja pati dailė, kultūra. O taip ir kiekvienas žmogus gali ir

net privalo darytis. Nes ir Kristus liepia palaikyti daile, kultūrą sakydamas: „Būk uoliu darbininku kultūroj, dailėj, visuomenėj“. Norėdamas žmogus prisidėti prie pakėlimo tos kultūros, dailės, turi, be abejo, pirma pradėti pats nuo savęs. Žinoma, laikydamos Kristaus žodžių žmogus gali tik išmintingą, kuklią daile palaikyti. Nes Kristus visokio išmintingumo ir dorybių Mokytojas veda žmogų tik prie kilnaus grožio. Tad, svarbu ateitininkams laikytis tikros dailės, prie kokios Kristus ragina.

Dar ateitininkams yra užmetama, kad jie būdami ateitininkai moka pašiepti, pažeminti kitus. Tiesa, jie jauni žmonės moka greitai prasijuokti.

Bet jų pajuoka yra nepikta, neironiška, be abejo, be blogos valios. O svarbu žmogui saugotis ką nors piktai pajuokti, kaip sako šv. Teresė. Jeigu jie ir pajuokia ką nors, pajuokia tiktai paviršutinumą, formališkumą, o ne patį žmogų, ne esmę daikto. O formališkumas, suprantant esmę daikto, jau ne taip svarbu. O kas svarbiausia žmogui nebijoti jokios pajuokos, tuomet tikrai nieks negalės pajuokti ir nerasime progos įsižeisti. Žinoma jeigu ta pajuoka, pažeminimas nėra toks, kuris neteisingai gali sumažinti žmogaus garbę. Tokį pažeminimą jau pati tiesa reikalauja numesti nuo savęs. Nes tuomet į jį gali žvelgti kaip į blogybių darytoją, kaip į piktintoją kitų. O žmogui svarbu duoti gerą pavyzdį kitiems, bet nebūti piktintoju. Nes Kristus sako: „Kas papiktintų vieną iš tų mažutėlių, verčiau, kad jam būtų girnų akmuo užrištas ant kaklo ir būtų paskandintas jūrų gelmėse“. Tad, svarbu žmogui Kristaus žodžių laikytis.

Dar kas paminėtina ateitininkams, kad jie vengia sakyti tą, ką turėtų sakyti, būtent, jie vengia vartoti Kristaus pagarbinimo žodžius savo ir kitų katalikiškuose namuose. Tiesa, gal būti jie nevengia, bet, iš papratimo į „labą dieną“, užmiršta Kristų paminėti. Ne kartą tenka girdėti iš šalies papeikimų: „Kas jūs per ateitininkai, kad nenorite nė garbė Jėzui Kristui pasakyti atėję pas viens kitą“. Telsink žmogus kiek begalėdama, bet negali mokėti nė kaip beteisinti. Katalikai, o dar ne šiaudų, ateitininkai, rodos turėtų taip elgtis.

Kaip puiku girdėti, kad įeidamas kas nors iš ateitininkų pagarbina Kristų. Tiesa, dar žodžiuose negali pasireikšti tikra garbė. Bet kokie yra žodžiai, tankiausiai tokios ir mintys.

Taigi, tegu drąsiai su pagarba skamba mūsų lūpose Kristaus pagarbinimo žodžiai. Jeigu Kristų statome savo gyvenimo tikslu, norime Jį sekti, negalime Jo ir atvirai, viešai negarbinti. Nes Kristus pasakė: „Kas užsigins Manęs prieš žmones, to aš užsiginsiu prieš dangaus Tėvą“. Žinoma neverta Jo vardą minėti tenai, kame Jis gali būti niekinamas ar bent negerbiamas.

Tad, svarbu ateitininkams visuomet prisiminti Kristaus žodžius ir jų laikytis. Svarbu visuomet eiti iš vien su Kristumi, Jį sekti. Svarbu realizuoti savo obalsį, ne vien tiktai žodžiais kartoti: „Visa atnaujinti Kristuje“.

J. Grinius.

Karalaitė.

Sutikau aš jį džiaugmo metu. Viskas šypsojosi ir džiaugės: ir mėlyno dangaus saulė, ir pievų gėlės, ir margos peteliškės, ir kalnų sriaunūs upeliai, ir girios giesmininkai, tik jis vienas sėdėjo galvą nuleidęs, susimąstęs, veidą juodo apsiausto skvernu pridengęs. Kada aš priėjau prie jo ir uždėjau ant peties ranką, jis tyliai, pamažu pakėlęs savo garbenuotą galvą, atidengęs skausmingą savo veidą, liūdnai žiūrėjo į mane ir tylėjo. Tada aš paklausiau:

— Ko taip nuliūdes?

— Pasaulio Karalaitės nerandu, — atsakė jis.

Aš klausiančiomis akimis žiūrėjau į jo akis. Jis vėl tarė:

— Tu stebies ir nesupranti mano skausmo. Bet jei turi tu širdį, tai išklausk mano pasakos. Jei suprasi tu ją, suprasi mano skausmą.

Aš sutikau. O jis giliai iš širdies atsidusęs pradėjo savo pasaką:

„Buvo toks pat džiaugsmo metas, kaip ir dabar. Tik, rodos, tada dangus dar žydresnis buvo, saulė dar skaistesnė, peteliškės dar linksmesnės. Aš, išbėgęs iš puotos ir miesto trukšmo džiaugsmu kvėpuodamas, paėmęs kankles ėjau. Ėjau per žalias gėlėtas pievas, per kalnus, kuriuos linksmo čiurlendami upeliai, ėjau per girias, klausiaus gamtos džiaugsmo. Priėjau girią, bet nesustojau. Ėjau toliau vis ramus ir džiaugsmingas, kol priėjau štai šitą aikštelę. Atėjau į čia ir sustojau nustebeęs. Pamačiau aš ją, Karalaitę, ir ilgai stovėjau sustingęs, kaip stovyla.

Ji taip pat stovėjo aukšta, tiesi, balta, kaip lelijos žiedas; jos pečius dengė ilgos gintarinės kasos, galvą puošė mėlynos gėlės, jos žydrios akys žiūrėjo į žydrųjį dangų, o dvi didelės ašaros nuriedėjo per veidus ir nukrito prie jos kojų ant mėlynųjų aikštelės gėlių. Sudrebėjo iš gailesčio mano širdis, ir aš puolęs po jos kojų tariau:

— Ko verki tu, skaisčioji?.. Nežinau, kas esi, bet pasakyk, kuo galėčiau tau padėti, o aš visa padarysiu.

— Aš esu Pasaulio Karalaitė.

— Jei tu, skaisčioji, Pasaulio Karalaitė, tai visas pasaulis yra tavo ir mano širdis yra tavo. Tad aš tavo vergas tau tarnausiu amžinai, — atsakiau.

— Paliuosuok mane iš šio kalėjimo ir gražink man mano sostą! — vėl tarė ji.

— Jei tu esi Pasaulio Karalaitė, tai tu laisva. Šis gražus pasaulis, jo saulė ir žemė, kalnai ir upės, žalios girios ir gėlėtos pievos yra tavo. Ant aukščiausio kalno, viršum debesų, gali pasistatydinti sau aukso sostą ir jį žvaigždėmis papuošti, o man tik, kaip vergui, leisi tau tarnauti — atsakiau.

— Nesupranti tu manęs — atsakė ji, liūdnai žiūrėdama į mane. — Bet ateis laikas, kada pats pamatysi, koks baisus kalėjimas yra man šis gražusis pasaulis.

— Skaisčioji, — sušukau aš, — jei mūsų žemės grožybės yra tau kalėjimas, jei tu lieji jame savo sidabrines ašaras, tai tavo tėvynės grožybių mūsų akys nevertos matyti ir tu esi tikrai nelaiminga! Tačiau laimei, Pasaulio Karalaite, aš visą savo menkumą pasiryžęs atiduoti.

— Taip, aš esu nelaiminga pasakysiu kaip tokia tapau, — pradėjo vėl Karalaitė. — Mano tėvas, Visagalis, Amžinoji Meilė, paskyrė mano valdžiai pasaulį su grožybėmis ir tada jis tikrai ne toks buvo. Bet sukilo prieš mano tėvą Tamsos Karalius, atėmė iš manęs sostą. Kadangi žmonės mane mylėjo, tai jis nepajėgė manęs sunaikinti, tik supurvinęs gražųjų skaistųjų mano pasaulį, liepė mane uždaryti į kalėjimą, kuri tu vadini gražiu. Tamsos Karalius vietoj grožybės ir gėrybės liepė, mylėti tamsą ir piktybę. Aš matau, kaip nuolat žūsta mano gražusis pasaulis, matau, kaip tamsa kas kartas apsupa jį, ir aš verkiu, aš ilgiuos gražiojo pasaulio, aš kankinuos šitame kalėjime ir laikiu, kad kas paliuosutų mane, kad gražintų man mano sostą. Bet niekas lig šiol manęs neišgirdo, niekas mano širdies skausmų nesuprato. Tik tu, Kanklininke, vienas išgirdai mano tylias maldas, tu pirmas pamatėi mano ašaras, ir aš tikiuos, jau supratai mano širdį.

— Karalaite, — tariau, — aš Kasdienio sūnus, dar nepažinęs tavęs, nematęs tavo skaisčiųjų ašarų, negirdėjęs tavo skausmingų bet saldžių žodžių, ilgėjaus tavęs. Mano siela iš rūkų ir pilkumo norėjo pakilti į skaistumą, iš kentėjimų ir džiaugsmo troško sudaryti harmoniją... Kada mano pažįstami keldavo kepures, o moterys meiliai šypsodavosi sveikindamos mane, aš atsakydamas į pasveikinimus mąstydavau: jie veidmainiauja, nes ne jų širdys liepia šypsotis ir sveikinti, bet tas, kuris tas širdis nupirko. Bet kada, eidamas gatve, aš matydavau į mane bežiūrintį kūdikį ir droviai besišypsantį, mano širdis suvirpėdavo ir aš tardavau sau: jo veide nėra vaidmainiavimo ir jame spindi tai, ko aš ilgiuosi. Kada matydavau aš besimeldžiančius žmones, galvodavau: jie kelioja lūpas, nes taip liepia paprotys. Bet kada aš matydavau atsiklaupusį ir rankeles suglaudusį kūdikį, tardavau sau: jis meldžiasi, nes myli— jo širdies dar niekas nesukaustė. Ir aš apsiašarojęs puldavau ant kelių ir melddavau ir ilgėdavau; aš prašiau tada Visagalio, kad gražintų žmonėms jų prarastą širdį. Kada puota nuo šviesų žėrėdavo, kada muzikos garsai ir gėlių kvėpėjimai svaigindavo susirinkusius, išsipuošusius, linksmius svečius, aš norėdavau bėgti iš tos puotos. Jos šviesa man darydavos tamsi, muzikos garsai keldavo didesnį, nepasolinamą ilgėsį grožio ir skaistumo, gėlių kvėpėjimas troškėdavo mane, svečių meilūs veidai ir auksuoti rūbai žadindavo pasibiaurėjimą, ir aš blaškydavau kaip pašautas galin-gas kalnų aras, aš troškėdavau kaip suvytusi gėlė raso, aš ilgėdavau... Aš ilgėjaus paprastumo, tyrumo ir kilnumo, ilgėjaus

grožio, tiesos, ilgėsaus širdies. Aš mečiau trukšmingas gatves ir veidmainingai žibučiais bežaidžiančius žmones ir išėjau į platųjį pasaulį. Pamačiau erdves ir pradžiugau, kad neužtroškau ir išlikau gyvas. Aš džlaugsmingas ėjau ir išvydau tave beliūdinčią, Pasaulio Karalaite. Aš išvydau tave, kurią sapne regėjau, kurią dainoj dainavau, kurios naktį tarp žvaigždžių ieškojau, kurios ilgėdamos alpo suvargusi širdis. Aš, Karalaite, supratau tavo skausmą. O supratęs jį, aš surinksiu tavo skaisčias ašaras nuo mėlynųjų gėlių, kad jas išvydęs pasaulis suminkštintų savo asmens širdį, aš tavo atdusius saldžiąja muzika paversiu, kad ji prikeltų pasaulį iš netiesos snaudulio. Tu turi, Karalaite, atgauti pasaulio sostą, ir tada pasaulis vėl bus gražus... Aš pažįstu daug didžių valdovų. Aš išvesiu tave ant aukščiausio kalno ir parodysiu jiems tavo skaistybę. Jie paklausys mano žodžių, nuvers Tamsos Karalių, ir tu vėl pasaulį valdysi. O jei jie visi nepaklausytų manęs, tai aš kiekvienam prieš akis parodysiu tave ir jie tikrai išklausys mano prašymą.

— Nepaklausys—atsakė jį liūdnai. — Visi apie mane yra girdėję, visi mane yra matę, bet niekas nenori mano skausmo suprasti ir gražinti man sostą. Jei myli mane, pamėgink vienas. Gal tavo ugingi žodžiai sujudins jų širdis, gal gražinsi man sostą.

— Aš myliu tave, Pasaulio Karalaite! Aš gražinsiu tau sostą!— nusprendžiau, ir pabuclavęs jos baltą rūbą, giliai nusilenkęs, leiddaus į kelionę palikdamas liūdną Karalaite, į mane bežiūrinčią.

Ėjau aš į galingojo valdovo Turčiaus pilį. Įėjau pro aukso vartus į krikštolinius rūmus, kur deimantiniame krėsle sėdėjo karūnuotas senas, garbenuotas, rūstus valdovas. Nusilenkęs jam tariau:

— Valdove, tavo galybė neribota. Tikiuos, toki pat yra ir tavo teisybė ir gera širdis. Tu savo galybe gražink sostą Pasaulio Karalaitei, kaip saulė pergalėjus naktį, gražina pasauliui šviesą.

Valdovas ilgai mąstė ir storus antakius pakėlęs paklausė:

— O ką ji nori valdyti, pasakyk man? Aš labai mažai apie ją tesu girdėjęs.

— Ji nori valdyti meilę ir teisybę, ji nori valdyti visa, kas kilnu, ir sunaikinti visa, kas nėra tuo — atsakiau.

Tada Turčius rūščiai antakius sutraukęs tarė:

— Vadinas! vaike, tu nori, kad ir aš atsižadėčiau savo kilnumo ir visą valdžią atiduočiau jai? Ne, to niekada nebus! Jei aš dabar nesu dar viso pasaulio valdovas, tai tikiuos tuoj būsiu. Ir kitų valdovų nenoriu šalia savęs!

Taip taręs, jis pamojo tarnus, ir išmetė mane pro duris. Kada aš nuo smūgio atsigavau, prie manęs stovėjo Vargšas ir glostydamas mano galvą tarė:

— Tu kenti, nes myli Pasaulio Karalaite. Ir aš ją myliu ir noriu, kad ji būtų laisva, kad visi suprastų jos skausmą ir jos skaisčią širdį. Bet matai aš esu Vargšas, beturtis, ir todėl niekas manęs neklauso.

Nors sumuštas bet pilnas dar vilties ėjau į valdovą Senatą. Šis apsvilkęs baltai ir togą per pečius persimetęs neturėjo vainiko ant galvos ir nebuvo taip rūstus ir todėl pats manęs paklausė.

— Tu, tur būt, reikalauti ko nors atėjai?

— Atėjau prašyti tavo teisybės, galingasis Senate, kad gražintumei nuskriaustajai Pasaulio Karalaitei jos sostą, kai skaistusis pavasaris, sutirpdęs žiemos ledus nubarsto žemę kvepiančiais žiedais, — atsakiau nusilenkęs.

— Girdėjau apie ją — atsakė valdovas. — Apie Karalaitę daug kas kalba, tik niekas jos nemyli, ir aš nemyliu.

— Bet aš ją myliu. O kai tu ją paliuosuksi iš kalėjimo, kai žmonės ją pamatys, tada ne tik jie, bet ir tu, valdove, ją pamils, kaip gyvybę pamilsta pavasarį, — atsakiau.

— Jei tu ją myli, tai, kai ji taptų valdove, tu taptum valdovas. O aš to nenoriu, atkirto Senatas. Kad neberasčiau kelio į jo valstybę sugrįžti, jis liepė tarnams užrišti man akis ir išvesti. Ir aš patamsyje ėjau. Kada išvydau šviesą, pamačiau prieš save Bevaldį, kuris atrišęs man akis šypsojosi ir tarė:

— Tu myli Pasaulio Karalaitę ir aš ją myliu. Bet esu Bevaldis, tai nieko padėti negaliu, o ir pats drebu nuolat, kaip valalėlis pamatęs grobuonį paukštį. Tad nors mylėkime ją.

Nors suvargęs, bet dar su viltimi ėjau į valdovo Pročiaus pilį. Eidamas pro sunkius pilies vartus pamačiau rūmų duryse sena žilą valdovą, apsvilkusi juodu šiurkščiu rūbu.. O jis pamatęs mane išėjo į priešakį ir padavęs ranką įsivedė mane į niurius savo rūmus. Paskui paklausė:

— Tur būt, mano globos atėjai ieškoti?

— Aš žinodamas tavo galybę, atėjau prašyti, kad gražintumei sostą Pasaulio Karalaitei. Kaip vienas tavo žodis valdove, sudrebina tūkstančius žmonių, ir jie kaip vergai tau lenkiasi, taip tu nugalėsi Tamsos Karalių ir sostą atiduosi Karalaitei, — atsakiau.

— Mačiau ją sapne, — kalbėjo jis — Gana įdomi, tik kiek pergraži, o mano prigimtis nemėgsta gražumo, nes su juo surišta paikystė, kaip su žmogum nuodėmė. Tiesa, aš per sapną ją matęs neprisimenu, kokie jos rūbai — gal malonėtum pasakyti.

— Jos rūbai balti, kaip lelija, o ji pati, kaip angelas.

— Jei sakai „kaip angelas“ tai, ji, tur būt subtancija; tačlau aš nekenčiu jos formos, jos balto rūbo. Balta yra visai nerimta, o aš temyliu juoda,—atsakė.

— Juoda yra mirtis ir tamsa, balta — gyvybė ir skaistumas. O tu myli Pasaulio Karalaitę, nes esi tiesos mylėtojas, — sušukau.

— Aš tik kalbu apie Karalaitę, bet dar nereiškia, kad ją mylėčiau, — susiraukęs atsakė senas valdovas.

— Bet aš, valdove, ją myliu, o kai tu pamatysi, tu pamils ją, kaip besišypsancio pavasario rožių kvapą. Prašau tik, sugražink jai sostą, — prašiau.

— Atsitrauk negundinės manęs — vėl atkirto senis! Reikia gyventi protu, bet ne jausmais. O meilė yra jausmas, tat išrauk ją iš širdies, kaip nevaisingą žolę ir netemdyk sau akių.

— Meilė yra gyvybė, džiaugsmas ir grožybė, — norėjau teisintis, bet jis atsiliepė:

— Jei tu dar drįsi galvoti apie meilę ir grožį, jei dar pradėsi savo jausmus lieti, kaip sriaunus upelis skambų vandenį, tai aš, kaip neišmanėlių, liepsiu pro duris išmesti. Viską valdo protas, ir todėl nenoriu, kad Karalaitė atsisėstų į sostą, — užbaigė kalbą Pročius.

Aš skausminga širdimi užsidengęs veidą išėjau iš valdovo rūmų, o už vartų sutikau mažą baltą kūdikį, kuris linksmas bėgiojo, šokinėjo ir rinkdamas pievoj gėles kartojo:

— Aš myliu Pasaulio Karalaitę, aš myliu Karalaitę: aš myliu džiaugsmą; aš myliu grožybę... O ši žiedelį — pribėgęs prie manęs tarė kūdikis — įduok nuo manęs Pasaulio Karalaitėi.

Kūdikis atgaivino mano viltį kaip tyras vanduo atgaivina ištroškusį keleivį. Ir aš ėjau į paskutiniojo garsaus valdovo Strofos pilį. Kada įžengiau pro jo pilies vartus, išgirdau muziką, o priešais išėjo jaunas valdovas, apsivilkęs purpuriniu rūbu ir ant galvos užsidėjęs laurų vainiką.

— Labai džiaugiuos matydamas tave, Kanklininke, — kalbėjo sveikindamasis Strofa.

— Aš atėjau prašyti tėvęs, valdove, kad tu savo lyra sužadinės pasaulio minias vestum į kovą jas prieš Tamsos Karalių ir sugražintum sostą Pasaulio Karalaitėi, — tariu linksmai, matydamas jo linksmą veidą.

— Ar sapne sapnavau, ar tikrai mačiau ją — ji graži, nors nėra gražiausia, — atsiliepė. — Jos kasos perilgos, o akyse permaža nusišypsojimo.

— Bet pamylėk tu ją, kaip aš myliu, ir tu pamatysi, jog tikrai nėra gražesnės už ją, kaip nėra žvaigždės skaistesnės už saulę, — sušukau.

— Jei tu ją myli, tai kam gi aš galiu mylėti? Ir kam mylėti vieną? Koki nauda? Kaip bitės renka medų iš tūkstančių gražiausiųjų gėlių, kaip mano širdį žavi muzikos saldžiausieji akordai, taip aš myliu gražiausias pavasario dukteris, — tarė Strofa ir parodė man merginų ratelį. Jos lengvais, kaip rūkas, rūbais apsitaisiusios šoko šoki muzikoj skęsdamos ir šviesose mirgėdamos. Valdovas Strofa pridūrė:

— Kai šios peržydės, tada prasiskleis kitos pavasario dukterys ir rožėmis pasidabinusios linksmims mane.

Skausmas suspaudė mano širdį, o akis uždengė nusiminimas, kaip juodas debesis užtemdo saulę. Aš tylėjau nuleidęs galvą, o jis vėl tarė:

— Atleisk, Kanklininke, — neturiu laiko dabar ilgai kalbėtis, nes rašau pasveikinimą iškilmėms.

— Ar iš širdies rašai tu tą pasveikinimą? — karčiai paklausiau.

— O kodel turiu iš širdies rašyti? Svarbiau man nauda ir tradicija, — nepatenkintas atsakė valdovas Strofa ir nuėjo sau.

Aš išėjau iš linksmiųjų rūmų ir nebežinojau, kur eiti. Visus garsius valdovus buvau aplankęs, ir visi jie mane išvarė; aš be kitų malonių prašiau jų turėti širdį, o jie jos neturėjo ir iš manęs norėjo ją atimti. Kaip aš dabar išvaduosiu Pasaulio Karalaitę teturėdamas vieną skausmo ir ilgesio pilną širdį, teturėdamas tik vienas kankles? kaip išvaduosiu neturėdamas aukso, o teturėdamas suvargusį protą ir silpnas rankas? Kaip gražinsiu sostą? O gražinti turiu...

Tada surinkęs paskutines jėgas, surinkęs savo ilgesį ir jo skausmą perkeičiau į dainą juos ir galingai prabilau. Kada margos minios susirinko klausyti mano kanklių ir dainos, aš parodžiau joms ją ir tariau:

— Štai Pasaulio Karalaitė!

— Sveika, Pasaulio Karalaitel! Ką žadi ir ką duosi mums, skaisčioji? — sušuko minios.

Tada aš vėl prabilau:

— Žmonės, Pasaulio Karalaitė nori valdyti jus ir jūsų širdis, ir taria į jus mano lūpomis: Jūsų kūnai prakaito aptraukti, jūsų rūbai sudriskę, tat nusiprauskite gyvybės vandeniui ir apsivilkite šventadienio rūbais.

Jūs vaikščiojat tamsoj ir nežinot, kur einate, tad pasimkite žibintus į rankas ir nušvieskite sau kelią.

Jūs vaikščiojate galvas nuleidę, tat pakelkite jas ir gėlėmis papuoškite, kad matytumėt šviesią Pasaulio Karalaitę.

Jūsų nugaros linksta nuo naštos sunkumo, kurią uždėjo jums Tamsos Karalius, tat numeskite ją ir pasimkite savo lobį, kuri esate užkasę savo širdyse, kad nebūtumėte kaip vergai, o kaip Karalaitės svečiai ir išrinktieji. Jūs nuplėškite juodą kaukę nuo veido ir nubraukite nuo akių veidmainiavimo dulkes, kad bent kartą galėtumėt pamatyti teisybę iš Karalaitės veido.

Jūs dantimis draskote vienas kitą, nes nusilenkėt Tamsos Karaliui, o užmiršot Karalaitę, Didžiosios Meilės dukterį.

Jūs, numeskit vergo skraistę ir paimkite į rankas kardus, kad būtumėt tiesos karžygiai ir padarytumėt kelią Pasaulio Karalaitei, nes ji yra tiesa... Jū esate, kaip smilgos siubiuojamos vėjo, ir drebate, kaip paukšteliai prieš vanagą, o dabar turite tapti kieti, kaip plienas, kad savo valios rankomis išlaikytumėt Karalaitės sostą.

Jei jūsų širdys dar į akmenį nepavirto, tai suraskite jas ir užžiebkite gyvybės ugnimi, kuri žiba Karalaitės širdyje. Ta ugnis jus jungs su Karalaitė, ir šviesa nugalės tamsą, gyvybė nugalės mirtį, meilė — neapykantą...

Taip man bekalbant minios pradėjo nerimauti ir šaukti:

— Bet ką dabar mums gali duoti Karalaitė? Ką ji dabar gali?

— Ji dabar jums nieko negali duoti, kol jūs nepasirengę, kol nesugražinsit jai sosto, — norėjau aiškinti, bet minios jau nebeklausė manęs ir šaukė:

— Šalin tokia Karalaitė, kuri pirma mums neduoda, o pirma pati nori gauti! Šalin ją iš akių! Mums nereikia jokių karalaičių, mes patys geriau būsime karaliai!

Taip pradėjusios šaukti minos puolė Karalaitę ir pradėjo svaidyti į ją akmenimis ir drabstyti purvais. Kai aš puoliau gelbėti jos, minios švilpė, keikė, kaukė trypė, kumštimis grūmojo, dantimis griežė ir vis svaidė akmenimis. Kada visas sumuštas išgelbėjau iš pavojaus Karalaitę, pamačiau, kad jos šviesus rūbas buvo sudraskytas ir supurvintas, jos gintariniai plaukai buvo išdraikyti, mėlynųjų gėlių vainikas nuo galvos nuplėštas, o iš jos žydrių akių riedėjo ašaros.

Skausmas užvėrė mano lūpas, o gėda nuspaudė žemyn man galvą už tai, kad išdrisau Karalaitės skaistumą parodyti minioms, kurios jį paniekino ir išjuokė. Kad labiau galėčiau apsaugoti ją nuo minios akių, aš tyliai apsupau Karalaitę savo toga ir užsidengęs akis, kad nematytų mano ašarų,ėjau šalia jos. Nors aš kankinaus, tačiau jaučiau ir laimės būdamas netoli Karalaitės.

Taip beeidamas aš išgirdau švelnutį balsą:

— Štai šitų mėlynųjų gėlių vainiką įduok Pasaulio Karalaitėi.

Aš pažvelgęs pamačiau iš kairės mažą kūdikį, kurs davė man vainiką, o kai pasisukau į dešinę, vainiką atiduoti Karalaitėi, jos nebebuvo...

Kas buvo ji: ar sapnas, ar tikras regėjimas, aš nežinau. Bet kodėl minios paniekino ją, aš nesuprantu. Jei joms nebrangi Karalaitė, tai kam atėmė ją iš manęs?..

Žmonės, ką blogo aš jums padariau, jei nuskriaudėt mane. Aš norėjau parodyti jums šviesą ir džiaugsmą, o jūs mane akmenimis mėtote. Ką padariau aš jums blogo, jei ją purvais apdrapstėte ir atėmėte iš manęs — neberegiju aš jos. Ji jums niekas, man ji buvo gyvenimas, o dabar aš jos nė regėti nė surasti negaliu. Nežinau kas buvo ir kas yra toji Pasaulio Karalaitė: ar gyvenimas, ar regėjimas, ar sapnas, bet žinau, jog ilgėsiu pripildė ji man širdį. Aš naktis ir dienas ieškau jos aukštuose kalnuose ir lygiose pievose, puikiuose sodnuose ir tuščiuose tyrumose, kad atiduoti galėčiau šį mėlynųjų gėlių vainiką; aš raudu drauge su kanklėmis... Aš sapne sapnuoju ją, o pamatyti negaliu, aš, rodos, jaučiu, kaip jos šviesios ašaros krinta ant gėlių, tačiau nematau jos veido ir negirdžiu jos balso. Aš dieną ieškau jos akių tarp mėlynųjų gėlių, o naktį tarp dangaus žvaigždelių, ir surasti negaliu. Ji yra ir jos nėra... Noriu paliuosuoti Karalaitę iš kalėjimo, ir nerandu jos; noriu aš pats išeiti iš šio gražaus kalėjimo ir negaliu... Kur ir kada pamatysiu ją?..“

Tokiais skundais baigė pasaką jis, jaunas Kanklininkas, ir atsisveikinęs su manim nuėjo. Nuėjo ieškoti kelių, kaip išeiti iš gražaus kalėjimo, išpuošto kalnais, pievomis ir miškais, kaip išeiti iš mūsų ir Pasaulio Karalaitės kalėjimo.

Doc. Pr. Penkauskas.

Jono Huso ir Pragos Jeronimo byla Konstancijoje.

(Pabaiga).

Jono Huso byla svarstoma plenumė. Kada taip viskas buvo parengta ir Husas geruoju nenorėjo prisipažinti esąs kaltas, tai jo byla Zigmantui ir magistro šalininkams reikalaujant turėjo būti svarstoma susirinkimo plenumė. Didesnio, aukštesnio, tobulesnio ir liberalesnio teismo, kaip kad buvo jau mums pažįstamas Konstancijos susirinkimas, sunku sau galima sau vaizduotis. Konstancija buvo anuomet visa miniatiūrinė Europa, visa to laiko vakarų Europos krikščioniškoji viršūnė, nes ten kaip tik buvo atstovaujamos visos jos tautos, o jos, kaip žinoma, tokiuose atsitikimuose siunčia pačius savo geriausius ir kilniausius žmones. Taigi kalbėti apie bet kokį Huso teismo šališkumą jo nenaudai visai nepriseina. Tie vyrai, kurie teisė Joną XXIII, priėmė atsistatydinimo aktą Grigaliaus XII ir nuteisė Benediktą XIII, negalėjo būti šalingi Jono Huso byloje. Šalingume juos įtaria tik tie, kurie Konstancijos susirinkimo nei laikų, nei žmonių, nei jų ūpo nepažįsta.

Susirinkimo darbų tvarką ir eigą piešiant buvo pasakyta, kad Bažnyčios gyvenime pasirodžiusiems klaidoms tirti specialinė didelė visų tautų atstovaujama komisija veikė nuo pat susirinkimo atsidarymo. Atskiros klaidos dar turėjo atskiras komisijas. Jų tarpe Wykliffo herezijos komisija ir Huso paklaidų komisija. VIII susirinkimo plenumo posėdy, gegužės 7 d. 1415 m., buvo svarstytas ir pasmerktas Wykliffo mokslas su iš jo raštų ištraukomis 45 klaidingomis tezėmis. Jau tas pats Wykliffo reikalų padarytas sprendimas aiškių aiškiausiai sakė, kaip bus išspręsta Huso byla. Delto taip visų laukta, kad Husas geruoju pasisakytų esąs kaltas. Jo atsakymo ar pasisakymo laukta visas mėnuo. Jokio atsakymo iš Huso nesulaukiant galop buvo įnešta plenumo posėdžiuosna ir magistro Jono Huso byla. Ji buvo svarstoma net 3 viešuose posėdžiuose: birželio 5, 7 ir 8 dieną 1415 m.

Pirmasis posėdis. Pirmajame posėdy, birželio 5 d., buvo skaitomas kaltinamasai aktas. Čia įėjo gausingų liūdininkų parodymai ir patys prieš Joną Husą keliamieji kaltinimai arba 30 jo raštuose ir pamoksluose surastų paklaidų nieku būdu nesutinkančių su Bažnyčios mokslu. Nors, kaip matėmė, Konstancijos susirinkimas net ir per daug buvo liberalių ir demokratinių idėjų reiškėjas, bet gi perskaitytas Huso kaltinamasai aktas taip visus sujaudino, jo aktais paremtas skelbiamasai mokslas taip visus įbaugino, kad tuoj po kaltinamojo akto perskaitymo kilo didžiausias triukšmas ir posėdį reikėjo uždaryti. Dalinai tas buvo net gerai, nes įkaitę protai ir jausmai galėjo kiek atvėsti ir sekancijame posėdy bylaėjo šalčiau ir ramiau svarstoma.

Antrasis posėdis. Antrasai viešas plenumo posėdis. Huso reikalu įvyko vieną valandą po įvykusio tą dieną saulės užtemimo, birželio 7 d. Tame posėdy asmeniškai dalyvavo karalius Zigmantas. Kad nebesusilaukti pirmojo posėdžio betvarkės ir triukšmo, prieš pradėsiant posėdį karaliaus ir susirinkimo vardu buvo visiems pasakyta, kad kiekvienas karštuolis ir rėksnys, nežiūrint kas jis būtų, bus tuojau iš posėdžio prašalintas. Tas pagelbėjo, visi laikėsi ramiau. Užmetimus ir kaltinimus būk magistras atmetęs transsubstancijaciją, būk mokinas, kad Šv. Komunijos duona ir po konsekracijos pasilieianti duona, Husui pavyko atremti ir įrodyti, kad jo mokslas nuo Bažnyčios mokslo nesiskiria. Bet kitų jam pastatytų kaltinimų jis atremti visai negalėjo. O tokių kaltinimų jam buvo statoma labai daug. Sakysim: kad Husas Wykliffo nuomonėms pritaręs, jas uoliai platinęs, Wykliffo pašmerkimui buvęs priešingas, Bažnyčios autoriteto ir vyriausybės neklausęs, kad Čekijoje sukiršinęs pasaulinių žmonių luomą su dvasiškiais, kad leidęs ten plėsti Bažnyčios turtus ir persekioti dvasiškiją. Buvo dar ir kitokių kaltinimų. O kas svarbiausia, kad tų kaltinimų įrodymai buvo taip aiškūs ir tikri, magistro gi gynimasis taip tusčias ir grynai sofistinis, kad jau čia, tame antrajame bylos posėdy, visi susirinkimo dalyviai giliai įsitikino, kad Husui tiesa nerūpi, kad ne tiesos reikalas jį atvedė Konstancijon. Jau čia lengvai visi matė, kokis bus susirinkimo apie Husą sprendimas. Atspėdamas susirinkimo nuomonę tos dienos pirmininkas Petras d'Ailly prieš uždarant posėdį viešai kreipėsi į Husą ir pasakė: „Magistre Huse! Tamsta man nesenai kalėjime būdamas sakei, norįs pasižeminęs pasiduoti susirinkimo sprendimui. Aš patariu Tamstai dabar tai padaryti, kad susirinkimas darydamas savo apie Tamstos bylą sprendimą, galėtų tą sprendimą daryti kuo prielankiausia“. Posėdyje gi dalyvavęs karalius Zigmantas irgi Husą perspėjo sakydamas: „Klausyk, Huse! Sakeisi noru vyksti Konstancijon, kad čia apsiginti prieš daromuosius tau herezijos priekaištus. Norėjai, kad tau nebūtų daroma tam pasiteisinimui kliūčių, kad tavęs išklausytų. Aš tau daviau laisvo kelio laišką, niekas tavęs nesutrukdė, buvai garbingai ir tinkamai priimtas, gavai ramų ir viešą pasiteisinimo žodį ir už tai aš čia susirinkimui dėkoju. Taigi aš čia tau ir patariu nebūk užsispyrėlis, aiškiai įrodytose tavo paklaidose prisipažink esąs paklydęs, kad aukštasai susirinkimas būtų tau prielankesnis. Tuo padarysi man, mano broliui ir Čekijos karaliai tikro malonumo, susirinkimas atsižiūrėdamas į mūs užtarimą uždės tau kokią lengvą pabaudą ir galėsi sau grįžti į Čekiją kaip atkeliavęs. Jeigu gi būsi užsispyręs, tai nerūgok, susirinkimas žinos, ką su tavim daryt, kaip tave baust. Aš pasakiau visiems, kad klaidatikių ginti neketinu. O jei kokis klaidatikis rodytų užsispyrimo, tai aš pirmasis degčiau laužą ir jį deginčiau“. Į tai Husas atsakęs: „Aš dėkoju Jūsų didenybei už salvus conductus, aš nekeliavau šičion užsispyrimo rodyti ir

su užsispyrimu ko nors ginti, bet taisyti ten, kur man bus įrodyta, kad klystu“. Tuo tas antrasai posėdis baigėsi.

Iš Huso Zigmantui atsakymo aiškiai matyti jo nusistatymas priešingas susirinkimo nusistatymui. Susirinkimas laikė save aukščiausiu Bažnyčios reikalų teismu, kuriam kaltinamasai turėjo atsakyti tik du žodeliu — taip arba ne. Sulig atsakymu teismas ir manė daryti savo galutinąjį sprendimą, o Jonas Husas norėjo, kad susirinkimas jį įtikintų, kad jis klysta, kad susirinkimas — teismas leistas su juo į ginčus ko susirinkimas visai nemanė daryti ir kas jam visai nebūtų pritikę. Kuris teismas senovėje ar šią dieną kaltinamuosius įtikinėja, kuris leidžiasi su jais ginčytis? O to kaip tik norėjo Husas. Perdaug į save išžiūrėjęs ir negalėjęs į ginčus įtraukti susirinkimo plenumo sugrižęs į savo kambarėį tą pat vakarą Husas rašė savo Čekijos draugams: „Visas susirinkimas šaukė prieš mane, kaip žydai prieš Kristų“.

Trečiasis posėdis. Trečiasis viešas ir paskutinis Huso bylos reikalų plenumo posėdis įvyko 8 d. Karalius Zigmantas jame taipogi dalyvavo. Šiame posėdy buvo svarstomos tolimesnės Huso mokslo paklaidos: jo mokslas apie žmonių paskyrimą, apie nuodėmę, apie tai kad nusidėjęs popiežius, vyskupas, kunigas, karalius, kunigalkštis arba valdininkas nustojęs savo valdžios, jo nebereikia klausyti. Čia taipogi buvo išnagrinėti Huso tvirtinimai, kad kovojančiai Bažnyčiai matomoji galva nereikalinga, kad Šv. Petras nebuvęs visos Bažnyčios galva ir nebuvęs Romos vyskupu, kad bažnytinė paklausa esąs kunigų išmislas, kad tikintieji privalą sekti ir teisti visų dvasininkų nuodėmes ir t. t. Ir šitie kaltinimai buvo taip įrodyti ir pamatuoti, kad Husas be sofistikos nieko kito savo pasiteisinimui negalėjo pasakyti.

Susirinkimo sprendimas. Galop visa Huso byla buvo išklausyta, bereikėjo tik susirinkimo galutinio sprendimo. Susilaukta ir jo. Sprendimas buvo čia pat plenumo Husui ir visiems dalyviams girdint šio trečiojo posėdžio pirmininko Petro d'Ailly pagarsintas toks: 1. Magistra Huse, turi pasižeminęs prisipažinti, kad visi tavo tvirtinimai, kurių ikšiol laikeisi, yra klaidingi; 2. turi prisiekti, kad amžinai niekad tų tvirtinimų daugiau nekelsi, ne mokysi ir ne skelbsi; 3. Kad visus ik vieno viešai atšauksi ir 4. Kad nuo šiol to priešingo savo pirmąsiam nusistatymui laikysiesi, apie jį rašysi ir pamoksluose garsinsi.

Kaip matome, tame susirinkimo sprendime nieko nėra baisaus, nieko užgaulingo. Husas tik galėjo džiaugtis tokiu palankiu sau sprendimu. Bet kur tau. Jo garbei tie lengvūs susirinkimo reikalavimai buvo visai nepakeliami. Juk jis savo buvusiems klausytojams, savo šalininkams kurie jį garbino, kurie šventai juo tikėjo, būtų turėjęs prisipažinti buvęs paklydęs ir juos suvedžiojęs. To padaryti jo puikybė jam neleido. Taigi vos tik d'Ailly perskaitė galutiną susirinkimo žodį tuo reikalu, magistras Husas atsistojo ir pareiškė: „Taip, aš atšaukiu visus dabartinius mano tvirtinimus,

jei man įrodysit, kad aš klystu. Kol man mano klaidų neįrodysit, aš negaliu jų atšaukinėti, nes tai būtų nusikaltimas prieš mano sąžinę“.

Kada prieš posėdžiui pasibaigsiant Husas iš jo buvo išvestas, pirm šį posėdį uždarant Karalius Zigmantas taip prabilęs į jo dalyvius: „Gerbiamieji tėvai, jūs dabar pažįstate Husą ir jo mokslą. Kiekviena iš daugelio jo paklaidų duoda tvirto pagrindo jį pasmerkti. Jei jis nuo savo paklaidų neatsisakytų, tai nepalikit jo nenubausto: bet sudeginkit jį arba kitaip kaip su juo pasielkit sulig jūsų įstatymais. Pasiųskit jo klaidų sąrašą ir jų pasmerkimą į Bogemiją ir Lenkiją, kur jis daug turi savo šalininkų ir įsakykit vyskupams ir šiaip kunigaikščiams, kad jie pasirūpintų šito blogo medžio ir šakas nukapoti ir kamieną su šaknimis išrauti.“ Šitų Zigmanto žodžių, kada jie pasiekė Čekiją, čekai husitai niekaip negalėjo savo tautiečiui dovanoti. Dėliai šito neva Huso pagreitimo čekai husitai Zigmanto baisiausiai nekentė ir per ilgus metus, Venceliui mirus, nenorėjo pripažinti ant savęs jo valdžios. Čia žiauriųjų husitų karų svarbiausioji priežastis.

Huso sudeginimas. Tai ir buvo visa ant Huso galvos siautusi audra, tai visų svarbiausioji jo bylos dalis. Po audros einanti tyla yra paprastas gamtos prajovas ir tokioje tyloje net baisios audros sujaudinti protai bei širdys atvėsta ir nurimsta. Panašiai buvo ir su Jonu Husu pasielgta. Nuo jo bylos išsprendimo per ištisas 4 savaites duota jam didžiausia ramybė, niekas jo nebekamavo klausinėjimais, tardymais niekas jam nei pusės žodžio nebe pasakė apie jo bylą ir klaidas. Norėta ir tikėtasi, kad magistras susipras, įsitikins paklydęs ir įvykdys susirinkimo sprendimo reikalavimus. Žodžiu jis per tą mėnesį laiko buvo paliktas sau pačiam, savo mintims.

Tuo tarpu susirinkimas ir visos jo komisijos dirbo kitus svarbius dienotvarkės darbus. Jau Husui nebedalyvaujant buvo rasta klaidinga ir pasmerkta jo įvestoji visiems be išimties Komunija abiem pavydalais ir buvo nuspręsta visas magistro knygas sudeginti.

Laikas bėgo. Susirinkimas laukė. Pavieni asmens ir ištisos delegacijos lankydavosi pas Husą jo kambarėly kalėjime ir prašyte prašė gelbėt savo gyvybę. Lankė magistrą net pats jo kaltintojas, kitados draugas, Palec. Pasimačiusiu, sakoma, abu apsiverkusi. Buvo pas Husą net oficiali susirinkimo delegacija. Nekas nieko negelbėjo. Husui išgelbėti reikėjo pasižeminimo dorybės, o jos jam kaip tik trūko. Jo širdy per tą mėnesį virė kunkuliavo,ėjo didžiausia vidujinė kova — ką pasirinkti, kuriuo iš dviejų kelių pasukti. Mat jam, kaip ir visiems susirinkimo dalyviams, buvo aišku, kas jį laukia. Jei jis būtų galėjęs grįžti į Čekiją. Bet koks tai būtų buvęs tas grįžimas? Kaip jis turėjo susitikti su savo draugais ir šalininkais, ką jis jiems galėjo apie savo seniaus garšiai metamuosius obalsius pasakyti? Jug keliaudamas iš Pragos ir visur pakeliui Husas skelbėsi vykstant savo tikėjimo iki mirties

ginti arba už jį mirti. Ką savo mokslo išsižadėjęs Husas būtų turėjęs pasakyti Jokūbėliui įvedusiam magistrui pritariant Komuniją abiem pavydalais? Žodžiu įvykdinti tą, ko susirinkimas norėjo, ir grįžti Čekijon reiškė tą pat, kaip atsižadėti savęs, kaip moraliai mirti. Iš kitos vėl pusės susirinkimo sprendimo atmetimas, prie jo neprisitaikinimas, nešė ano griešto laiko įstatymas einant fizinę mirtį. Taigi prieš Joną Husą buvo dilema: moralė ar fizinė mirtis. Jis pasirinko šią paskutiniąją ir ėjo mirti didele drąsa, kuri visus stebino ir kėlė didelės magistrui iš visų pusių užuojautos. Sykį pasirinkęs fizinės mirties kelią Husas jos ir laukė. Jis net manė, kad jam reikės mirti jau birželio 20 d. 1415 m. Husas parašė net testamentą. Susirinkimas vis dar tebelaukė. Galop pamatęs, kad Husas nepataisomas Konstancijos susirinkimas pasielgė taip, kaip to laiko visų įsitikinimai ir teisė reikalavo. Būtent liepos 6 d. 1415 m. įvykusiame viešame plenumo posėdyje dar buvo kartą Husui priminta, kad atsipeikėtų, o kai jis ir čia rodė nepataisomumo, tai akyvaizdoje karaliaus Zigmanto ir viso susirinkimo buvo paskaitytas galutinis Huso pasmerkimas mirti tokio daug maž turinio: „Jonas Husas tikras ir viešas heretikas, liaudies suvedžiotojas, užsispyrusiai nenorįs nei į vienybę su Bažnyčia grįžti nei viešai savo paklaidų atšaukti, priteisiamas deponuoti, degraduoti ir atiduoti pasaulinei valdžiai nubausti“.

Pats bausmės vykinimas buvo pavestas Pfalegroviui Liudvikui. Bausmė turėjo būti įvykinta tuojuo. Bausmės vieta buvo viduramžio Brühlis, Broilus, už miesto. Susidarė ištisa eisena. Jos viduryje ėjo nuteistasis Husas. Ant galvos jam buvo uždėta aukšta popierinė kepurė, tarytum koks puodas, ant jos buvo ištepti keli velniukai, kurie neva tą vargšą nusidėjėlių pešė ir šokinėdami iš jo juokė. Kepurės priešaky buvo parašas — Heresiardna. — Kada Husas jau buvo ant laužo ir buvo apkrautas smaluotais šiaudais ir malkomis, valstybės karvedys Pappenheimas dar sykį priminė Husui, kad jis galįs išgelbėti savo sielą ir kūną, jei savo klaidas atšauks. Husas ir dabar atsakė, jis jokių klaidų nemokinas, jam jos esančios nežinomos, jis mielai mirštąs. Tai išgirdęs valstybės karvedys supliaukšėjo rankomis, budelis uždegė laužą. Buvo 11 valanda. Keletas sekundų ir Huso nebeliko. Likusius pelenus suberta į Reiną, kad čekai neturėtų sau jokių palaikų.

Taip per puikybę žuvo žmogus, kuris galėjo būti to paties Konstancijos susirinkimo tikra žvaigždė, tikra pažiba, Husas ne tik pats žuvo, bet ir savo tėvynę Čekiją įtraukė į ilgamečius savitarpinius karus; panėrė ją kraujuose ir baisiausiai sunaikino. Aukščiausias pasaulyje teismas, kaip matėmė, Husą ir jo mokslą pasmerkė ir atmetė.

Bogemijos padėtis tuoj po Huso mirties. Kada liūdna žinia apie magistro mirtį nuėjo į Čekiją, ten iš karto kilo dideliausia audra. Ji palietė visą gražiąją Bogemijos ir Moravijos šalį. Tos audros šiokie tokie atgarsiai buvo jaučiami ir kaimyninėse Bogemijai valstybėse: Lenkijoje ir Vokietijoje. Mat dabar kiekvienu

Cekijos gyventojų galvoje ir širdyje tebuvo Husas ir jo tragingoji mirtis. Kiekvienam tad reikėjo pasisakyti, už ką jis stos, ko dabar laikysis: Bažnyčios ar Huso. Bažnyčia aiškiai ir rimtai tarė savo žodį, galima buvo jo laikytis, galima ne. Kas Bažnyčios sprendimo nesilaikė, tas aiškiai ėjo prieš Bažnyčią.

Taigi tuoj atsirado Čekijoje dvi srovi: viena už Bažnyčią, kita prieš ją. Huso šalininkai — krašto ponai ir didikai, skaitliuje 452 rugsėjo 2 d. 1415 m. padarė savo susirinkimą, sukūrė šešeriems metams sąjungą ir pasiskelbė laikysiąsi Huso mokslo ir eisią prieš Bažnyčią. Visi tos sąjungos nariai iškilmingai pasižadėjo ir pasirašė sekančius tuoj vykdytinus nutarimus: 1. Leisti ir ginti savo žemėse laisvą pamokslų skelbimą; 2. Vyskupų klausyti tik tokiuose atsitikimuose, kur jų įsakymai remsis ir sutiks su Sv. Rašto dėsniais; 3. Neaiškiuose atsitikimuose laikytis Pragos universiteto nusistatymų; ir 4. Visas ir visokias Bažnyčios bausmes atmesti ir jų nežiūrėti. Nutarimai tikrai pradėta vykinti. Uolesnieji husitai plėšė Bažnyčios ir dvasininkų turtus, koneveikė ir žudė vienuolius.

Katalikiškoji partija taipogi nesnaudė. Tuo pat daug maž laiku ji sukviėtė didelį susivaziavimą į Čekų Brodą ir įkūrė savo sąjungą pasirašydami tam tikrą visiems privalomą diplomą. Jame buvo aiškiai sakoma, kad pasirašiusieji kaip ir jų tėvai būsią ištikimi karaliui, Bažnyčiai ir vykdysią Konstancijos susirinkimo Huso reikalų sprendimą. Tuo būdu Čekija atsiranda akyvaizdoje naminio karo. Padėtis darėsi dar tuo sunkesnė, kad Pragos karaliaus dvaras stovėjo kryžkely ir dargi pats, vietoje prie naminio karo neprileisti, savo kraštą tan karan stumte stūmė. Mat silpnabūdis ir ištižęs Vencelis niekaip negalėjo nusistatyti, kaip jam elgtis, su kuria partija dėtis — su katalikais ar husitais. O karalienė Zofija negalėdama nieku būdu suprasti, kad buvusias jos nuodėmklausis galėtų paklysti, taigi laikė ją nekaltai žuvusiu, viešai, kur galėjo, palaikydavo husitus, į kurių rankas per jos užtarimą ir perėjo visos aukščiausios valstybės vietos.

Konstancija matydama, kas darosi Čekuose, taipogi nesėdėjo rankas sudėjusi. Husitų ponų sąjungą su savo 452 nariais parašiusi susirinkimui dėl Huso mirties pilną grasinimų ir išmėtinėjimų laišką buvo tuoj pakviesta Konstancijon dėl šito savo elgesio pasiaiškinti. Pragos universitetas buvo suspenduojamas, visiems ir visų tautų tikintiesiems buvo užginta jame studijuoti. Kadangi husitų ponų sąjunga savo rašte tvirtino, kad Čekijoje jokios herzijos nesą žinoma ir kad Husas apgaulingu būdu likęs nužudytas, tai susirinkimo vardu tai sąjungai ištisu moksliniu traktatu atsakė iškalbingasis Gersonas. Kad ne Zigmantas, kad ne jo svarbus vaidmuo Konstancijoje, susirinkimas be abejonės būtų padaręs atatinkamų ir griežtų žygių prieš Vencelį ir jo žmoną Zofiją. Tuo, žinoma, būtų buvusi užkliudyta ir Zigmanto garbė. Tas tik susirinkimą ir sulaukė nuo griežtesnių prieš Čekijos valdovus žygių.

Pragos Jeronimo byla ir likimas. Praėjo apie pustrėčio mėnesio nuo Jono Huso mirties. Čekijoje virė, kunkuliavo, ėjo grupavimasis partijomis. Konstancija toliau posėdžiavo. Zigmantas išvyko Ispanijon vesti derybų su Benediktu XIII. Jono Huso dešinioji ranka — Pragos Jeronimas tebesėdėjo kalėjime. Susirinkimas kaip Huso byloje taip ir dabar Pragos Jeronimo asmenyje neieškojo ir nenorėjo kankinių Čekijai gaminti. Jam rūpėjo tiesa, ramus jos apsaugojimo kėllas ir Bažnyčios mokslo gyvenimas. Kaip pas Husą taip lygiai ir Pragos Jeronimą lankėsi pavieni žmonės, lankėsi ištisos delegacijos, kurios draugiškai, ramiai įkalbinėjo tam vyrui prisipažinti paklaidų ir susitaikinti su susirinkimu. Tie įkalbinėjimai, patarimai ir žiaurios mirties baimė padarė savo veiksmą. Pragos Jeronimas XIX-me viešame posėdy, įvykusiame rugsėjo 23 d. 1415 m., viešai atsisakė nuo savo pirmųkščių įsitikinimų, prižadėjo juos viešai atšaukti ir vien pavedė save ir savo bylą susirinkimo sprendimui bei nuožiūrai.

Tai buvo gera. Susirinkimui Jeronimo elgesys patiko, rodėsi visas painus Čekijos reikalas jau pradėdas krypti gerojon pusėn. Tautų ir susirinkimo vadai įnešė sumanymą tuoj gražinti Pragos Jeronimui laisvę. Bet tam kilniam vadų sumanymui pasipriešino susirinkimo dalyviai čekai Huso priešininkai. Jie tuoj sukėlė didelių abejonių dėl paties Jeronimo nuo paklaidų atsisakymo tikrumo bei širdingumo. Čekai užsispyrtinai tvirtino, kad Jeronimui tikėti, esą, negalima, jis sakąs viena, o darąs kita, gražinta jam laisve jis pasistengsias dar uolesniam atsisakymo mokslo platinimui pasinaudoti. Savo tokio tvirtinimo įrodymui jie atpasakojo daug iš Jeronimo gyvenimo imtų atsitikimų, kur jis labai daug kartų net viešesnius savo pasižadėjimus visai lengva širdimi sulaužęs ir elgėsi kaip sau tinkamas. Čekų atstovų kalba buvo gan įtikinanti, sutikta dar kurį laiką Jeronimą palaikyti kalėjime. Taip ir padaryta. Jeronimas tuo tarpu laisvės nesusilaukė. Jis paliktas pats sau ir savo mintims. Ir Jeronimo viduj kilo dabar toki pat dvasios kova ir ėjo tais pat etapais, kokią savo laike turėjo pergyventi Jonas Husas. Jis laukė laisvės, jos nesusilaukė. Akyse jam nuolat stovėjo liūdnas jo Čekijon sugrižimo vaizdas ką jis pasakysias grįžęs savo ir Huso šalininkams. Jam taipogi trūko pasižeminimo, tokie žmonės negali pasisakyti paklydę, tas jiems nepakeliama. Taigi ir Pragos Jeronimas pradeda gailėtis, kad nuo savo įsitikinimų atsisakęs, kad nuo Huso atsitraukęs, ir 1416 m. pavasarį griežtai pareikalauja dar kartą jo reikalą viešai susirinkime iškelti jam pačiam dalyvaujant. Susirinkimas numanė, ką Jeronimas mano, taigi ilgai jo prašymo nevykdė. Galop gegužės 23 d. 1416 m. Jeronimo prašymas įvyksta: viešame plenumo posėdy leidžiama Pragos Jeronimui prabilti. Jis prabyla. Jo kalbos karštumas, ugingumas ir gražumas buvęs žodžiais neapsakomas. Visi susirinkimo dalyviai tik klausė ir domėjosi. Jeronimo iškalba ir užsidegimas visiems liepė tylėti. Žinomasai Florencijos humanistas ir rašytojas, garsusis Facecijų ir Florencijos istorijos auto-

rius, Roggio Braciolini (1380—1450) tą Jeronimo kalbą girdėjęs sako tikrai manęs, kad čia kalba ne kas kitas tik vienas iš garsiųjų senovės romos kalbėtojų prisikėlęs dabar iš numirusių. Jeronimas kalbėjo apie tai, kad tik pavydas, bloga valia ir neapykanta iškėlusios čia susirinkime visus prieš jį kaltinimus ir jį pasmerkusios. Savo kalbos gale Jeronimas pasakė, kad didžiausia jo kaltė, jo nuodėmė esanti tame, kad jis savo geriausio draugo, teisingiausio ir švento žmogaus Jono Huso išsižadėjęs, jį apvylęs, nuo jo atsisakęs. Tos nuodėmės jis sau niekaip negalys atleisti ir esąs už tai pasitrenkęs kokią tik nori bausmę nešti.

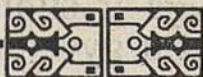
Panašus Jeronimo elgesys buvo lygus į senąsias jo paklaidas sugrįžimui. O ką tas su savim nešė, visi to laiko žmonės puikiai žinojo. Taigi daug mokytų ir iškalbingų susirinkimo dalyvių užsirašė kalbėti ir kalbėjo. Visi jie įrodinėjo, kad Jeronimas taip manydamas klysta, kad jis ima kraštutinumus, kad jis turi ir privalo savo iškalbos ir gyvybės gailėtis. Kalbos nieko negelbėjo. „Visi jo gailėjosi“ — sako tas pat Roggio — „tik jis pats savęs nesigailėjo“. Atkritimas herezijon anų laikų įstatymais einant buvo lygus pačiai herezijai. Atkritėliai kaip patys heretikai buvo deginami. Taigi gražiakalbio Jeronimo laukė laužas. Jeronimo apsimąstymo laukta visą savaitę. Jis savo nusistatymo nepakeitė, taigi gegužės 30 d. 1416 m. liko sudegintas. Jis linksmas ėjo ant laužo. Pats nusirengė, bučiavo stulpą, prie kurio paskui buvo pririštas, giedojo Velykų gimną „Salve festa dies“ ir kalbėjo „Credo“ iki ugnis neužčiaupė jam burnos. Visi nelaimingojo daikteliai, rūbai ir mažmožiai taipogi buvo sudeginti ir pelenai suberti Reino upėn, kad čekai husitai neturėtų jokių jo paliktųjų palaikų. Taip žuvo antras čekų tautos vyras, kurio man daug daugiau gaila, negu Huso.

Pastabos. Šitų dviejų vyrų mirtis rodo ypatingą viduriniųjų amžių laikotarpio požymį — *geležinį nuoseklumą*. Tai taip šiandieną mėgiamosios pašiepti scholastikos nuopelnas. Scholastinės filosofijos sistema — tai tamprus geležinis rūmas: jis misteriškas, drūtas labai aukštas jo nuoseklumas pasistebėtinas. Scholastikas ką sakė, tai ir darė ir rašė ir gyvenime. Tai viduramžio žmonių šventa taisyklė, pirmasai įsakymas. Viduramžio filosofija sakė, kad priešingų sau daiktų sujungti negalima, juos reikia atmesti; kad vidujiniai sau neatatinkamų daiktų nereikia bandyti jungt, reikia juos taikyt; ir tik vidujiniai sau atatinkamus ir panašius esą galima ir reikią jungt, nes nuo to jie auga ir stiprėja. Šita taisyklė buvo ne tik mokyklos — scholae — bet ir gyvenimo teisybė ir tai visiems, kiekvienam žmogui. Kas buvo nenuoseklus, kas prieštaravo tai geležinei logikai, tas susilaukdavo ir gyvenime tos nuoseklios filosofijos dėsnių pritaikymo. Tai mums rodo plačiausiai per visą viduramžį vartojamas ekskomunikos, interdikto, mirties ir kitos bausmės. Jos nėra viduramžio žiaurumo, tamsumo ir nežmoniškumo pažymys, kaip tai visi viduramžio nežinovai sako, bet tai yra geležinės viduramžio konsekvencijos pasekmė, kas buvo sau

iš esmės priešinga, tas greitai atmetama šalin, kas vidujiniai ne-
atatiko, tas buvo skiriama, taikoma, kad tas, kas vidujiniai buvo
viena, sutaptų, augtų, bujotų. Į reikiamo atmesti daikto brange-
nybę nežiūrėta, tokio kad kartais ir begalinės vertybės daikto
visai nesigailėta. Tai ir yra ta neapsakomai graži viduramžio žmo-
gaus ir gyvenimo kilnybė, dausų šviesa. Jos nesupratę, nepažinę
mes nė žmogaus jo sielos jos troškimų ir pačio viduramžio gy-
venimo nesuprasime. Aš čia tyčia tą viduramžio ypatybę iškėliau
ir pabrėžiau, nes tą mano pasakymą patvirtina ką tik mūsų na-
grinėtieji viduramžio gyvenimo įvykiai. Žiūrėkit.

Huso ir Pragos Jeronimo mokslas nešė pavojaus religijai.
Mat tie vyrai iškėlė perdaug išsvajotą tautybės obalsį. Tai išsva-
jotai tautybei davė savotiško beveik religinio pobūdžio žymių,
kas ne tik anais laikais, bet ir apskritai yra aiški nesamonė. XV
šimtmečio Bažnyčia, Konstancijos susirinkimas norėjo reformos ir
ir prie reformos ėjo. Norėjo reformos Wykliffas, Husas ir Pragos
Jeronimas, bet tų vyrų reforma ėjo griežtais revoliucijos keliais,
į kuriuos Husas atkėlė plačiai vartus. Taigi Husas ir kiti to laiko
scholastikai iš vienos ir Bažnyčios mokslas, iš antros pusės pasi-
darė vidujiniai priešingi, nebesuderinami daiktai, kurių scholasti-
kos logika einant negalima jungt, bet reikia, griežtai skirt. Taip
ir padaryta. Viduramžio akimis į tragingo Huso ir Pragos Jero-
nimo mirtį žiūrint viskas yra tvarkoje, teisėta ir loginga. Jei kitaip
būtų buvę, būtų tikrai keista, viduramžis be nuoseklios geležinės
logikos būtų it žmogus be sielos.

Antroji mano be išnagriniųjų įvykių pastaba — tai ypatingai
pilnai pasireiškęs slavo charakteris. Husas ir Pragos Jeronimas
išlaikė savo tipingą slavams pobūdį. Juodu abu ir savo dorybėse
ir savo silpnybėse pasirodė esą visa savo siela ir visu savo rūmu
tikri slavai. Jie ne tik patys miršta, bet ta savo mirtimi įtraukia
save, savo tautą, savo kaipo pamokslininkai luomą, savo įkurtąją
Bažnyčią ir pačią savo evangeliją į tokią srovę, kurios jėga, ob-
jektas ir tikslas žūna kaž kur ūkanų rūkuose. Tai ypatingas slavų
charakterio pažymys, su kuriuo mes ir šiandiena susitinkame ir
kurį žinoti mums slavų kaimynams ir patogu ir pravartu.

Neris.

Mano Saulė.

Pamačiau aš balta, balta,
Be šešėlių savo saulę. —
Man pavasaris krūtinėj,
Man kalėjimas pasauly.

Ir blaškaisi, kaip drugelis,
Rožėms mirtinai apsvaigęs,
Ir, kaip kūdikis krikštauju,
Kaip berželis, tyliai raudu.

Palikau tėvų namelį,
Užmiršau savųjų širdis,
Ir kaip vėjas klajūnėlis,
Aš bastausi be pastogės.

Naktį žvaigždžių klausinėju,
Rytą — balto debesėlio,
Kuriuo keliu man keliuti,
Kad priečiau savo saulę?

Sako: ant kalnų aukščiausių,
Kur iš baimės gyviai miršta,
Kur pakilt arai nedrįsta,
Mano saulė ten gyvena.

Ak, tu saule, mano saule,
Amžiais nepasiekiamoji!
Kam užkūrei jauną sielą
Nenumirštamais troškimais?

Uždegei širdies žibintą,
Kad pasauliui suliepsnotų,
Liepei angelu man būti
Vargdienėlių ašarotų.

Jei gairvinsi, mano saule, —
Aš nušvisiu ir iškilsiu,
Ir pasauliui sugražinsiu
Prarastą jaunybės džiaugsmą.

Jei užgesi man saulute,
Jei šešėliu užsidengsi —
Aš nukrisiu pilka dūlke
Ant didžiulio amžių kapo.

Mano Taurė.

Vienas basčiausi miško tankumynėj,
Vienas būdėjau naktį pajūry —
Ir mano skausmą mano krūtinėj
Viso pasaulio kančios užbūrė...

Rytą skaisiveidė saulės dievaitė
Lirą užburtą man dovanojo —
Akys, lyg erdvės, veidas užkaitęs...
Siela į džiaugsmo puotą viliojo...

Dainą sukūriau didžią, galingą...
Rožių raudonus žiedus nuskynęs —
Joje pasaulio džiaugsmas sustingo,
Skausmo verpetai jon susipynė...

Širdį skausmingą žemėn prikalo,
Vergu budėti amžiams paskyrė —
Mano krutinė ilgesiu šala,
Dainos audringos tylą apmirė...

Kad aš pasaulio džiaugsmo netrokštu,
Kad pamylėjau saulę... žvaigždynus...
Tai jie ties mano ilgesio bokštu
Kaukių valdovų sapną valdina..

Vienas žingsinuoju Nemuno krantu,
Kai jo gelmynai dangų bučiuoja —
Bangos nurimę, jos nesupranta,
Kokį aš skausmą sieloj nešioju...

Juozas Paukštelis.

Bajorų rūpesčiai.

Trijų veiksmų tragikomedija.

TREČIAS VEIKSMAS

Sekančią dieną. Scena, kaip ir antrame veiksmė.

I SCENA.

(*Salione didžiausia netvarka. Ant stalo tuščios bonkos. Sofoje atsivertęs miega ponas Nevardauskas. Ant stalo užsikniaubęs Mockevičius. Nevardauskas miegodamas švilpia, o Mockevičius balsiai knarkia.*)

Nevardauskas (*susisapnavęs*). Peticija do Varšav!.. (*nubunda*). Ach, kur aš esu... (*žlovauja*). A-ha, pas ponią Varneckienę... O-o-o, kaip nutirpo koja... Žiu tarytum pririšta. (*Paima koją ir nukelia nuo sofos*). O o, kaip nuvargau (*stojasi ir knumpa, šlubuoja*). Co to panil.. Koją tarytum svetima (*graibosi*). Žiu, ji visai šalta... O o, kaip gerklė išdžiuvo... (*Kilnoja bonkas, žiūri*). Kad visos lyg išdžiūvintos... Et, man pana Zosė, tur būt, dar paliko atsipagirioti.

Zosės balsas už durų. Ar galima?..

Nevardauskas (*skubiai duris atidarydamas*). Galima pana Zose, galima.

Zosė. Bet tamstos dar tebemiegata. (*Zosė įeina*).

II SCENA.

Nevardauskas. Labą rytą, jau mudu kėlėvos, pana Zose... Labą rytą!.. (*Paima ją už abiejų rankų*).

Zosė. Ach ponas Stanislovai, aš visą naktį negalėjau užmigti.

Nevardauskas. Kodel gi, pana Zose, kodel?

Zosė. Ir kaip galima ramiai miegoti, šitaip svečius paguldžius. Bet atsiprašau tai pačių svečių kaltybė. Kaip aš norėjau poną Stanislovą nuvesti į klėtį gulti, bet ponas Stanislovas kritote čia ant sofos ir tarytum būtų kas užmušęs... Pono Mockevičiaus mes negalėjome panešti, patsai gi nebepaėjo...

Nevardauskas. Labai dėkui už gerą širdį panos Zosės, aš nenorėjau tamstą varginti su nakvyne; labai puikiai išmiegojau čia ant sofos...

Zosė. Ach pone Stanislove, nekalbėkit, koks čia galėjo būti miegas.

Nevardauskas. O tamstos ar jau visi atsikėlėte?..

Zosė. Kur tau dar ne visi, tik aš ir Jadvisė. Bet dabar Jadvisė išėjo į mišką uogų parinkti, o aš noriu saloną sutvarkyti...

(Zosė krausto tuščias bonkas, tvarko fotelius, o Nevardauskas vis sekioja paskui ją ir nori šį tą padėti).

Nevardauskas *(Zosėi fotelį keliant).* Pana Zosė, nekelki, sakyk man aš galiu padėti.

Zosė. Tai niekis *(užlipa ant kėdės ir šluosto paveikslą, Nevardauskas iškėlęs galvą žiūri ir prilaiko Zosę).* Mama sakė, kad ir šiandien būsią svečių.

Nevardauskas. Ar tie patys kur vakar buvo?

Zosė. Ne, sako policija atvažiuosianti areštuoti to vagionuomininko už grūdų vogimą.

Nevardauskas. Žinoma, pana Zosė, tokį vagį reikėjo jau senai į šaltąją patupdyti. Ach pana Zosė, palaukit aš nukelsiu *(nukelia nuo kėdės ir nebepaleidžia).*

Zosė *(lyg norėdama ištrūkti).* Ponas Stanislove, prašau leisti, taip negalima...

Nevardauskas. Dabar tai jau neleisiu. *(Bučiuoja Zosę).*

Zosė. Ponai Stanislavai!..

Nevardauskas. Tyčia neleisiu, dar pabučiuosiu... Nana Zosė, žinok jog tuoj būsi mano žmona...

Zosė *(graso pirštu).* Ci ci ci, kai tamstos žmona būsiu, tai tada... Hi-hi-hi... *(nusijuokia).* Paleisk, pone Stanislove...

Nevardauskas. Pana Zosė, argi tamstai nemalonu arčiau mano krūtinės pabūti?

Mockevičius *(susisapnavęs).* Ponai, ant stirna! *(Nevardauskas paleidžia Zosę ir kelia, kaip nekaltas, Mockevičių).*

Zosė. Prašau pone keltis jau dvylikta valanda. *(Zosė išelna).*

III SCENA.

Nevardauskas. Ponas Mockevičiau, kelki tikrai kad jau nebe vėlu...

Mockevičius *(pakilęs galvą).* Kur aš esu?..

Nevardauskas. Pas ponią Varneckienę, ar jau ponas užmiršai?.. (*Mockevičius žiovauja ir rąžosi*).

Mockevičius. Taip gerklė džiūsta, ar nėra kokio lašo?..

Nevardauskas. Visus butelius pana Zosė paslėpė...

Mockevičius (*atsikeldamas*). O-ho, brač, bajoriškai išmiegojau... Kur gi ponas Draugelavičius?

Nevardauskas. Tur būt nakvoja kur nors... Nežinau.

Mockevičius. Gal jam, kaipo senesniam ponia Varneckienė minkščiau pataisė... Che-che-che!...

Nevardauskas. Labai galimas dalykas.

Mockevičius. Gal eisiva snukių šiek tiek apiplauti.

Nevardauskas. Žinoma, reikia tualetas pasitaisyti. (*Išeina. Įeina Jadvisė*).

VI SCENA.

Jadvisė. Dieve mano, šiandien vėl visą dienele jie čia girtuokliaus... Tegu sau gertų, by tik nereikalingų žmonių neliestų. O aš taip bijau tos policijos. Juk Pranas dabar greit gali įkliūti.

Zosės balsas. Jadvisė, eik čia į virtuvę, aš nieko viena nebespėju.

Jadvisė. Tai tau ir šeiminkės: (*Išbėga. Įeina ponia Varneckienė ir Draugelavičius*).

V SCENA.

Varneckienė. Aš negaliu dovanoti tam ponui Nevardauskui su ponu Mockevičiu. Kur tu matęs miegoti be jokios patalinės, tarytum, aš neturiu kur svečių paguldyti.

Draugelavičius. To, pana Janina, buvo gerai proše pana... Iš pagirių...

Varneckienė. Tačiau bajorams taip nepritiktų.

Draugelavičius. Taip proše pana, bajorams taip nepritiktų, bet proše pana, proše pana... Tfiu, proše pana, muzikai mus apsėdo.

(*Įeina Mockevičius su Nevardauskiu*).

VI SCENA.

Varneckienė. Eikit čia poneliai eikit.. Prašau.

Mockevičius. A-a-a, ponitėle, kaip tamsta miegojai... Mes tikrai bajoriškai...

Varneckienė. Aš pykstu, kad ponai man tokią apjuoką darote...

Mockevičius. Ponitėle — bajoriškai. Mūsų protėviai mūsųose visada be patalynės gulėdavo. Labą rytą, ponitėle, (*bučiuoja ranką*).

Varneckienė. Tą kartą dar dovanosiu, bet daugiau, žiūrėk pone Mockevičiau.

Nevardauskas. Dzendobri, ponia, kaip išmiegojai... (*Mockevičius sveikinas su Draugelavičiu*).

Varneckienė. Duok ausį, pone Nevardauski, ir tamsta vakar manęs neklausėi.

Nevardauskas. Labai gera buvo nakvinė, aš miegojau kaip užmuštas.

Varneckienė. Dabar prašau ponus sėsti, gersime arbatą.

Draugelavičius. Dzenkuje pani.

Nevardauskas. Dzenkuje.

Mockevičius (*vabreždamas*). Ačiū ponitėle...

(*Jeina Zosė su Vandze, visi bajorai puola sveikinti, kartu ir Nevardauskas*).

VII SCENA.

Nevardauskas. A-a, pana Zosė, kaip išmiegojai?

Draugelavičius. Dzendobri panil.. Nu jak spala pana Vandze?

Mockevičius. Sveikas sveikas, apie ką sapnavote panelės?

Vandzė. Kad pūčiau į akį, net nebeatmenu nė ką sapnavau... Hu-hu-hu...

Mockevičius. O, ir mes pūtėme...

Vandzė. Čia ant sofos, hu-hu-hu!.. Aš vilktinai norėjau nuvilkti poną Mockevičių į klėtį, bet negalėjau.

Varneckienė. Vaikai neškite arbatą... Prašau ponus sėsti...

Zosė. Gerai gerai, mamuse!.. Zosė, ar girdi? (*Ponai sėdasi už stalo, Zosė su Vandze duoda arbatą*).

Draugelavičius. O kur pana Jadvisė, kad aš nematau?

Varneckienė. Ta jau visai nebe bajorės duktė, virtuvėje ir virtuvėje.

Mockevičius. Gerai, poniutėle, bus gera šeimininkė...

Varneckienė. Gaia, pone Mockevičiau, neminėk man to... Prašau, ponai, ragauti... (*Pilia stikliukus ir visi geria*).

Draugelavičius. Šiandieną, ponai, turime kalbėti apie dalyką... Ponia pakvietė policiją ir tegu suims tą vagį, proše...

Mockevičius. Kad ponas Draugelavičius labai nepastovus; vakar susigriaudinęs visai be vilties kalbėjai, o šiandien vėl apie policiją... Takto ponuliai, takto.

Draugelavičius. Taip, proše pana, aš kalbėjau aš kalbėjau, kad man širdį skaudėjo, proše pana? Kuo mes? Ar žinot, proše pana?

Nevardauskas. Tikrą tiesą ponas Draugelavičius sako.

Draugelavičius (*Ištraukęs poperio lakštą*). Šit, proše pana, kur mano širdies skausmas išlietas... Aš ilgiau, proše pana, negaliu kęsti...

Varneckienė. Tiesą ponas Draugelavičius kalbate, juodnugarėliai nori mus visai sunaikinti, paglemšti... Tačiau aš tegu savo Kapidziurų neteksiu, bet muzikui neužsileisiu.

Mockevičius. Užsigerk, pone Draugelavičiau, ir perskaityk kas tame popery...

Draugelavičius. Taip aš perskaitysiu, aš jį ir rašiau, kad perskaityti... (*Išgeria stiklelį užsideda pensner ir skaito. Visi klausosi*). „Jo aukštai prigimčiai, proše pana, ponui ministeriui“.

Nevardauskas. Ką tai reiškia, kam tie titulai muzikams.

Varneckienė. Pone Draugelavičiau, ką sumanei?

Mockevičius. Žinoma, poneliai, be jokių titulų.

Draugelavičius. Na tai, proše pana, aš užbraukiu (*pabrėždamas*). „Ministeriui“.

Mockevičius. Ministerį irgi išbraukti, juk irgi titulas.

Draugelavičius. Nejau?

Varneckienė. Užbraukti, užbraukti.

Nevardauskas. Žinoma, ministerio vardo muzikas—chamas negali nešioti.

Draugelavičius. Na, proše pana, aš parašiau tik viena jo pavardę (*skaito*). „Šiuo, mes visi ponai ir bajorai, proše pana, tai yra, kurių dvarus tamsta į „kavalkas“ sukapoji, ar dar žadi sukapot... Mes, proše pana protestuojame! Mes pranešame, proše pana, jei tamsta nesiliausi „rubavoti“ mūsų, tai mes tamstą proše pana, taip pat į kavalkas, proše pana sukaposim, kaip tu mūsų dvarus. Mes „apznaiminam“ iš anksto. Liaukis tamsta! Mes nuskrastiausieji ir skriaudžiamieji piliečiai, proše pana“.

Mockevičius (*ploja rankomis*). Bravo bravo, pone Draugelavičiau, tikrai geniališka. (*Visi ploja rankomis*).

Varneckienė. Aš nežinojau, kad ponas Draugelavičius, taip puikiai lietuviškai moką.

Draugelavičius. Čia mano skausmas, mano ašaros... Aš negaliu, proše pana...

Varneckienė. Aš pilnai suprantu.

Draugelavičius. Palaukit ponai aš dar antrą perskaitysiu.

Mockevičius. Laukime pone Draugelavičiau.

Draugelavičius (skaito). „Jasnie wielmozny Sejmie Warschawski; a razem i nasz! My przygnębieni niesceniicy z wyciągniętemi rękami wolamy waszej pomocy, wysłuchajcie nasze prosby, przyjdźcie jaknajprędzej wyzwolcie nas z tych paganskich ręk, w pszeclwnym wypadku, prawdziwi, wasze bracia wipelnie zgnębleni!.. (Draugelavičius skattydamas ašaroja. Įeina žydas Ickis).

VIII SCENA.

Ickis. Dzendobri jasnie wielmozny pani.

Varneckienė. Dzendobri... Ką man Ickis pasakysi?..

Ickis. Ar dar ponia nežina, ką aš pasakysiu?

Varneckienė. Skolos, sakau, kad ši mėnesį, negausi, neturiu.

Ickis. Ponia girdėjau mišką pardavei.

Varneckienė. Sakau kad neturiu.

Ickis. Ponia aš atvažiuosiu su policija, aš į teismą duosiu.

Varneckienė. Sakau, eik laukan iš mano trobos, kai turėsiu, tai ir atiduosiu...

Ickis. Užmokėk man skolas, aš amžių amžiausiai tamstos nebelankysiu.

Nevardauskas (Paėmęs, išveda Ickį). Prašau išeiti, dabar mes visi užimti.

Ickis. Pane Nevardovskij, tamsta toks mokytas ponas ir taip darai...

Nevardauskas. Laukan sakau... (Išstumia).

Ickis. Ui-ui, panstvo...

IX SCENA.

Varneckienė. Zose, duok ponui Nevardauskui vandens, tegu nusiplauna rankas, — žydas nešvarus.

Nevardauskas. Poniute, prašau „nesiklapatyti“.

Draugelavičius (nusiimdamas pensnez). Na-tai proše pana, aš pabaigiau skaityti...

Nevardauskas. Labai puikiai parašyta, tik dėki į voką ir siųski...

Draugelavičius. Abudu, proše pana, nieko nelaukus.

Mockevičius. Ar ponai rimtai manote tuos skundus siųsti.

Draugelavičius. Taip, proše pana... O ką tamsta manai? Be to, čia ne skundas, bet peticija proše pana.

Mockevičius. Nepatarčiau ponams įkišti bajoriškų kailių į muzikų garbarnes, jos ne juokai...

Draugelavičius. Ką tai reiškia proše pana?!

Nevardauskas. Reiškia, kad ponas Mockevičius senai prieš bajorus...

Draugelavičius. Kaip tai, proše panai.

Mockevičius. Ponas Nevardauskas tiesą sako.

Varneckienė. Aš visai nesuprantu.

Draugelavičius. To zdraica, proše panai..

Mockevičius. Cha-cha-cha... Nesikarščiuok pone Draugelavičiau.

Draugelavičius. Tačiau, proše panai.. Sakyk proše pana, proše pana... Ką—ką tai, proše pana... Proše pan... Tfiu... proše pana aš nesuprantu.

Mockevičius. Vivat ponas Draugelavičius ir jo peticijos...

Visi. Vivat!.. (*Gerai. Draugelavičius taip pat.*)

Mockevičius. Ant antros kojos, kaip muzikai sako...

Draugelavičius. Fui fui, ne kce, proše pana.

Mockevičius. Už geras peticijas... (*Draugelavičius išgeria.*)

(*Įbėga Jadvisė.*)

X SCENA.

Jadvisė. Mamuse, policija atvažiavo... Mamuse, prašau tik nesinervuoti... Geriau viską su gerumu.

Varneckienė. Ne kšič... Aš žinau, ką man daryti. Atsiprašau pone, aš pati išeisiu... Ką padarysi, kartais ir prieš mažesnę reikia nusilenkti...

Mockevičius. Labai teisingai, ponitėle, pasakei...

(*Varneckienė išeina. Visi bajorai sustoja. Nevardauskas ūsus pusto, o Draugelavičius girtas svyruodamas, galstuką taisosi.*)

XI SCENA.

Jadvisë. Aš bijau, kad čia kas blogo neišeitų.

Mockevičius. Nesijaudink, panele, tamstoms nieko blogo nebus. Vylučiu tai gali kliūti.

Jadvisë. Sakai gali kliūti?

Mockevičius. Nu žinoma, jei Agata matė grūdus vagiant..

Jadvisë. Ar policija gali ji areštuoti?

Mockevičius. Na žinoma, tai kriminalis prasižengimas...

Jadvisë. O Viešpatie! Aš stačiai nežinau ką daryti...

Mockevičius. Panelei nėra, ko bijoti, čia nieko baisaus tamstoms nebus.

Jadvisë. Man rodos viskas čia be reikalo.

Mockevičius. Žinoma nevertėjo poniai...

XII SCENA.

Varneckienė (*Pirma įeidama*). Prašau tamstas, prašau. Nestebėkite, kad pas mane rasite tiek svečių, mat sena bajorė be večių negali priprasti. (*Įeina nuovados viršininkas ir policininkas*).

Nuov. virš. Labai malonu (*sveikinasi*).

Varneckienė. Tai mano kaimynai.

Nuov. virš. Visi gerai pažįstami.

Varneckienė. Prašau ponus sėsti... (*Varneckienė išima iš komodos konjako butelį. Policininkai ir bajorai sėdasi*).

Nuov. virš. Nors sėdėti neturiu laiko, darbų daugybė...

Varneckienė. Silta, ponams gerklė išdžiuvo, prašau išgerti.

Nuov. virš. Kad visai be reikalo poniai. (*Bajorai ir policininkai išgeria*). Tai kur tas tamstos nuomininkas, pasišnekėsiva mudu.

Varneckienė. Prašau dar poneli...

Nuov. virš. Ar nebus perdaug!..

Varneckienė. Na ką čia poneli...

Mockevičius. Žinau, kad ir ponas viršininkas ne apstinentas taip, kaip ir aš...

(*Nuov. virš. ir kiti išgeria*).

Nuov. virš. Tai kaip, girdėt tamstą nuomininkas skriaudžiu.

Varneckienė. Dieve apsaugok, jis baigia mane pūstyti... Vagis nepraustaburnis. Net nė ponui negražu sakyti...

Nuov. virš. Vagis?.. Už vagimą yra baismė...

Varneckienė. Taigi ir pakviečiau poną, kad mus „rata-
votum“.

Nuov. virš. Ar jis ką pavogė poniai?

Nevardauskas. O gi kaip, iš klėties ponios grūdus išvogė.

Nuov. virš. Ar daug jis išvogė?

Varneckienė. Visą maišą, poneli... Tokioj brangymetėj man
tiek grūdų.

Nuov. virš. O liūdininkai ar yra, kad tikrai jis?..

Varneckienė. Yra, poneli, mergaitė matė...

Nuov. virš. Gal galite man čia jį pašaukti... Vagis, plėši-
kus, mes dabar smarkiai naikiname.

Varneckienė. Vaikai nubėkite, kuri nors pašaukti.

Jadvisė. Aš, mamunėle, jį pašauksiu. (*Išeina*).

XIII SCENA.

Varneckienė. Prašau ponai girksnoti...

Nuov. virš. Dėkui dėkui, ponia, aš, tiesą pasakius, nesipriešinu.

Varneckienė. O kiek ponui reikės už vargą?..

Nuov. virš. Ką čia ponia, mūsų toksai amatas.

Varneckienė. Už dyką ponas negali važinėti... Prašau ponų
gerti, — pietūs dar neparengti (*prisėdusi šaly įdeda į kišenę
Nuov. viršinin. pinigų. Šis tarytum nemato*).

Nuov. virš. Puikus dabar oras, užvakar gerokai lietus nullijo
(*Ieina Vylutis ir Jadvisė*).

XIV SCENA.

Vylutis. Labą dieną ponams.

Varneckienė. Na, Praneli, nenorėjai su manim geruoju ro-
kuotis, dabar pasirokuosim piktuoju.

Vylutis. Prašau ponia.

Nuov. virš. Ar tamsta ponios nuomininkas?

Vylutis. Taip aš.

Nuov. virš. Aš tamstą areštuoju.

Vylutis. Prašau, tik pasakyki už ką.

Nuov. virš. (*smarkiai*). Tamsta ponios Varneckienės grūdus
vogei.

Vylutis. Ar tamsta mane nutvėrei vagiant?

Nuov. virš. (*taip pat smarkiai*). Liudininkai yra... Tamsta areštuotas.

Vylutis. Pirmiausiai prašau tamstos ant manęs nešaukti, kaip ant galvijo... Jei aš voglau grūdus, tai tegu ponia prirodo, kur ji mane nutvėrė.

Draugelavičius. Vieš, proše pana, jaki mondry.

Mockevičius. Taip, ponitėle, reikia pristatyti liudininką, kas matė jį vagiant.

Nuov. virš. Pašaukit liudininkus.

Varneckienė (*Vandzei*). Vandzė bėk pašauk čia Agatą. (*Vandzė išėma*).

XV SCENA.

Vylutis. Aš Agatos neprlimu už liudininką, ji iš manęs išėjo... Tamsta ją papirkai.

Varneckienė. Eik tu bolšavikeli, bolšavikeli, ar tu matei, kad aš ją papirkau?..

Nuov. virš. Tamsta, matyt, kaltas jauties, kad bijai liudininko.

Vylutis. Atveskik ją, aš nebijau.

Nuov. virš. Tamstos prašau taip nešaukti prieš mane.

Vylutis. Aš nešaukiu, tik tamsta nešauk.

Nuov. virš. Kaip tamsta nešauki, kad tamsta šauki.

Mockevičius. Pone viršininke, tamsta pirmas ėmei šaukti.

Nuov. virš. Jis areštuotas ir vagis.

Vylutis. Atsiimk tamsta savo žodžius.

Nuov. virš. Prašau nutilti.

Mockevičius. Kalbėti neuždrausta.

Nuov. virš. O kas tamsta?.. Prašau nesikišti.

Mockevičius. Kvailys tik gali tylėti, kada tamsta be reikalo rėkauji.

Nuov. virš. Aš prašau tamstą nesikišti.

Mockevičius. Prašau pone manęs gerkle nęgązdinti, aš tamstai ne boba baltu arkliu važiuojanti.

Nuov. virš. Ką tamsta pasakei?

Mockevičius. Sakau aš tamstai ne boba baltu arkliu važiuojanti ir tamsta manęs nemuši...

Nuov. virš. Nereikalingiems įsakau prasišalinti.

Mockevičius. Iš savo raštinės tamsta tik gali išvaryti.

Varneckienė. Pone Mockevičiau, mes to nelaukiame iš tamstos.

Mockevičius. O aš iš to pono nelaukiau šitokio pasielgimo

Nevardauskas. Pan Mockevič, tai ne mūsų dalykas...

Varneckienė. Geriau prašau poną Mockevičių eiti su pane-
lėmis pavaikščioti.

Mockevičius. Atsiprašau, ponitėle, aš turiu matyti kaip
viskas baigsis.

Zosė. Prašau, mamuse, nesinervuoti.

*(Neverdauskas su Draugelavičiu trauko pečius, stebisi Mockevi-
čiu. Vylutis kaž ką susišneka su Jadvisė).*

Varneckienė Ateis liudininkė ir viskas paaiškės. Be reikalo
aš neužsipuolu.

Nuov. virš. Už ginimos tamstai, nuomininke, bus blogiau.
(Vėl sėdasi už stalo).

Varneckienė Prašau ponuliai. *(Pripila stiklelius ir visi kartu
išskiriant Mockevičių išgeria).*

Vylutis. Nebus man blogiau, nes aš nevogiau.

Varneckienė. Kaip tu nevogei, kaip tu nevogei, kad Agata
matė, kai tu maišą iš klėties išsivertei.

Jadvisė (drąsiai). Mamuse, Pranas grūdų nevogė, aš jam
liepiau...

Varneckienė. Kaip, kaip?

Jadvisė. Sakau jis nevogė... Aš jam liepiau tą maišą prisi-
pilti ir jis prisipylė tik su mano leidimu.

Varneckienė. Kaip? Tu jam liepei?

Jadvisė (Griebdama ranką bučiuoti). Aš, mamunėle... Do-
vanok man!.. *(Varneckienė drožia Jadvisėi kumščiu į veidą).*

Varneckienė. Šalin!.. Nelįsk man daugiau.

Mockevičius. Ne ponitėle, muštis nepritinka.

Varneckienė. Ji išdrįso be mano žinios duoti iš mano klėties...
Mano priešui...

Jadvisė (verkdamą). Mamunėle, dovanok man... Jis sėklos
neturėjo ir aš jam daviau...

Varneckienė. Lauk iš mano namų, kad mano akys tavęs
daugiau nebematytų... *(Nuov. viršininkei).* Pone Viršininke, prašau
jos neklausyti, ji papirkta...

Vylutis. Nepapirkta.. Aš prisiekti galiu, kad nepapirkta..

Varneckienė (*Jadvisei*). Tu mano duktė ir tu drįsai taip daryti... Eik tu iš mano namų, kad daugiau tavęs nebematyčiau... Atsižadą aš tavęs... Oi, oi silpna man, širdis nebeparneša. (*Sėdasi*).

Zosė. Mamuse, mamuse... (*Puola artyn*).

Vylutis (*šaltai šypsodamas*). Gerai ponია, tamsta jos išsižadai, o aš ją paimu sau per žmoną...

Varneckienė. Ką ką, tu per žmoną?! Tu paimi ją per žmoną?..

Vylutis. Taip, ponია.

Nevardauskas (*Trauko pečius*). Nebesuprantu...

Draugelavičius (*Visai girtas*). Proše pana... Laikas laikas...

Varneckienė. Tau vieta kalėjime...

Vylutis. Pažiūrėsime, kaip pono viršininko įstatymai parodys..

Nuov. virš. Jei šitaip, aš areštuoti nebegaliu.

Varneckienė (*Jadvisei*). O tu, begėde, dar stovėsi šalia jo...

Vylutis (*Patraukia*). Sakau, poniai, jog ji mano žmona...

Varneckienė. Verčiau aš ją maža pasmaugus būčiau, ne kaip dabar tau atiduočiau...

Jadvisė (*verkdamą puola prie motinos*). Mama, mamunėle, dovanok man... Aš myliu Praną ir eisiu už jo... Dovanok, kad aš nuo tamstos slėpiaus..

Mockevičius. Ponია, duktė prašosi, reikia dovanoti...

Draugelavičius (*Girtas sau*). Ach, proše pana, jau laikas, laikas atėjo...

Varneckienė. Niekada aš jai nedovanosiu.

(*Įeina Vandzė*).

XVI SCENA.

Vandzė. Agatos nėra namuose...

Mockevičius. Na ir gerai kad jos nėra.

Zosė. Ach, mamuse, Vandze, vakarykščiai ponai pas mus ateina... (*Žiūri visi pro langą. Nuov. viršininkas susitvarko ir sėdasi*).

Varneckienė. Ar „kvarabas“ juos neša čia ne laike.

Nevardauskas (*persigandęs*). Pana Zose, ponai, aš satisfakcijos reikalauju... Aš išeinu... Tai muzikai, akiplėšos...

Mockevičius. Palauk, pone Nevardauskai, tik neik... Kai išeisi dar bus blogiau...

Nevardauskas. Kur mano skrib-lė... (*Zosė ir Vandzė išbėga pasitikti. Nevardauskas vežasi*). Pana Zose, pana Zose, vieną žodį...

Mockevičius. Cha-cha-cha... Nebeklauso... (*Ir visi kiti ima juoktis*).

Varneckienė. Perdaug įkaušęs.

(*Įeina Šeštokas, Juozas ir Jonas*).

XVII SCENA.

Šeštokas. Labą dieną...

Visi. Ačiū už labą dieną.

Vandzė (Juozui). Hu-hu-hu... Ir atėjote; aš tamstų laukiau

Varneckienė. Prašau sėsti, o kas nepažįstami susipažinti.

Šeštokas. Labai dėkui... Kuri čia šių namų šeimininkė — ponia?

Varneckienė. Aš pati. O ką ponas pasakysit?

(*Įeina Ickis*).

XVIII SCENA.

Ickis. Dzendobri pani. (*Jam niekas neatsako*).

Šeštokas (atidarydamas portfelį). Mums reikalinga pat ponia.

Varneckienė (drebančiu balsu). Bet prašau poną sėsti (*kiti visi nustebe*).

Šeštokas. Labai dėkui!.. Tur būt pirma vieta kur mus taip dar priima. Ypač ponai bajorai ne labai švelnūs su mumis.

Varneckienė. Gi gal ponai mums nieko nedarysit.

Šeštokas. Fui, ne... (*Išlankstęs popierį skaito*). Sulig Žemės Tvarkymo Komisijos nutarimu, Šiaulių apskr., Linkuvos valš. Ponia Janinos Varneckienės Kapidziurų dvaras yra porceliuojamas tam tikrais sklypais, pallekant poniai Varneckienei 80 ha.

Varneckienė. Aš priešiuos tokiam nutarimui.

Šeštokas. Ne, ponia, prašau nesipriešinti, prašau pasirašyti..

Nevardauskas. Kaip tai išporceliuotas?

(*Varneckienė išbalsta ir nebeištaria žodžio*).

Šeštokas. Ar dar tamsta nežina!..

Varneckienė. Ponai, aš protestuoju... Jūs neprivalote liesti mano nuosavybės... Aš, aš!.. Ponai atminti jūs mane labai nuskriausite.

Šeštokas. Tokia gadynė, ponai, ne tamstai vienai dvaras dalinamas, dalinami visiems.

Varneckienė. Bet tai skriauda, plėšimas.

Šeštokas. O kuo mes užsimokėsime tiems, kurie gynė mūsų tėvynę nuo bermontininkų, nuo bolševikų ir pagaliau nuo lenkų. Duokite, ponai nors žemės jiems, kad galėtų gyventi..

Draugelavičius. Atėjo, proše pana, dienos išnykimo... Sakau laikas, jau laikas!..

Šeštokas. Margas, ponai, žmonių gyvenimas; kas vakar valdė, tas šiandien be valdžios; kas keli metai atgal jaunas dar buvo, dabar paseno... Taikinkimės ir mes senieji prie jaunosios kartos.

Mockevičius. Išmintingai tas ponas kalba

Varneckienė. Ach aš negaliu, aš negaliu!.. Kaip begyventi sakykit kaip begyventi?!

(Visos dukterys pradeda verkti).

Šeštokas. Prašau ponitute pasirašyti. *(Visi tyli. Varneckienė su dukterimis verkia).*

Draugelavičius *(šluostydamos ašaras).* Ponai, proše pana, aš negaliu, man, proše pana, širdis plyšta... Kur mūsų praeitis, kur?

Mockevičius. Ponas Draugelavičius vėl pradės vakarykštį pamokslą.

Draugelavičius. Ponai, proše pana, nejau lemta žūti mums... Kur mūsų praeitis?.. Ach aš negaliu.. Aš verkle... Nejau mums reiks pasiduoti tai, proše pana, jaunajai kartai, tiems, proše pana lietuviams.

Šeštokas. Taip, ponai, laikas viską atmaino, reikia seniems nusileisti.

Draugelavičius. Gal, gal ir tiesa, ponas sako.

Varneckienė. Ar aš negaliu savo dvaro nors dukterims išdalinti?

Šeštokas. Tai pamatysime vėliau, jei ponai norėsi. Dabar prašau pasirašyti.

Mockevičius. Pasirašyk, ponitėle, geriau su gerumu ne kaip su blogumu...

Varneckienė. Ar reiks mums pasiduoti, kaip ponas Draugelavičius sako?

Šeštokas. Taip ponlute, kita gadynė...

Draugelavičius. Aš, proše pana, proše pana, verkiu ant griuvėsių Piastų giminės..

(Visi tyli. Varneckienė su dukterims verkia. Šeštokas pakiša Varneckienei poperį ir ši drebančia ranka pasirašo).

Ickis. Ui-ui... Ir aš skolos palauksiu. *(Tyla... girdėtis grįžtančių nuo darbo daina).*

„Užtrauksim naują giesmę broliai
Kurį jaunimas tesupras...“

(Uždanga pamažu leidžiasi).

G A L A S.

I Filozofijos įvadas

1. Kas tai yra filozofija?
2. Ar filozofija yra mokslas ir koks jos santykis su kitais mokslais?
3. Filozofija ir pasaulėjauta.
4. Filozofija ir gyvenimas.
5. Filozofijos mokymo esminiai dalykai.
6. Filozofijos mokymo metodai.
7. Filozofijos šakos.
8. Šiandienosios filozofijos kryptys.
9. Filozofija ir religija.

Medžiaga filosofijos sekcijai.

Įvedamosios pastabos.

1. Paduodamosios čia temos bei literatūra tepavadintos „Medžiaga“. Tikrai programai išdirbti reikalinga daugiau darbo ir atsidėjimo, o taip pat reikalinga turėti pastabų, paklausimų ir nurodymų iš pačių kuopų narių, susidomėjusių filosofijos dalykais. Manoma, jog tai bus galima padaryti kiek vėliau.

2. Ši „Medžiaga“ susidarė tuo būdu, kad Moksleivių Atkūrybos Valdyba kreipėsi į mūsų filosofus profesorius, prašydama kiekvieno iš savo srities nurodyti atitinkamų temų ir literatūros. Gautosios tuo būdu temos bei literatūra buvo sustatytos tam tikron eilėn, tokion, kokioje paprastai maž daug yra nagrinėjamos filosofijų disciplinos, buvo pridėta dar viena kita tema, o iš estetikos buvo net visos parinktos, ir vienas kitas veikalas, ypač svetimomis kalbomis. Manome, jog ir toliau „Medžiaga“ gaės jau daug padėti filosofijos sekcijų darbui.

3. Ruošiant paskaitas ar svarstant filosofijos problemas partartina atsargiai elgtis su filosofijos kalba. Moksleiviams geriau vartoti paprastą kalbą ir vengti specialių filosofinių terminų bei aukšto stiliaus. Priešingai, ir paties galvojimas randasi neaiškus, susipainiojęs ir klausantieji negali suprasti, kas jiems norima pasakyti.

4. Norint giliau paimti svarstyti filosofijos klausimus su viena lietuvių kalba sunku bus išsiversti. Tada reikalinga pramokti svetimų kalbų: lotynų, prancūzų ar vokiečių; ypač šioje pastarojoje yra daug parašytų filosofijos veikalų. Po vieną kitą veikalą svetimomis kalbomis paduodame ir šioje „Medžiagoje“.

Pr. Mantvydas.

I. Filosofijos įvadas.

1. Kas tai yra filosofija?
2. Ar filosofija yra mokslas ir koks jos santikis su kitais mokslais.
3. Filosofija ir pasaulėžiūra.
4. Filosofija ir gyvenimas.
5. Filosofijos mokslo šaltiniai.
6. Filosofijos mokslo metodės.
7. Filosofijos suskirstymas.
8. Svarbežnlosios filosofijos kryptys.
9. Filosofija ir religija.

Literatūra.

Tamošaitis Iz., Filosofija, jos apibrėžimas ir padalinimas. „Logos“ 1923 m. 95—107 p.

Šalkauskis St., Filosofijos mokslo ypatybės. „Logos“ 1922 m. 129—139 p. Kaunas.

Dovydaitis Pr., Ar esama tautinės filosofijos. „Logos“, 1921 m. 27—40 p. Kaunas.

Šalkauskis St., Filosofija ir mūsų gyvenimas. „Logos“ 1921 m. 18—26 p. Kaunas.

Kuraitis Pr., Filosofijos supratimas ir jos santykis su kitais mokslais. „Logos“ 1921 m. 8—17 p. Kaunas.

Dovydaitis Pr., Filosofijos kilmė, jos sąvoka, darbo sritys ir uždaviniai „Logos“ 1921 m. 1—7 p. Kaunas.

Gobis J., Filosofijos svarba bendram išsilavinimui. „Liet. mokykla“ VII/1924 m. 61—65 p.

Eretas J. Dr. phil., Filosofija ir poezija. „Logos“ 1924 m. 68—79 p. Kaunas. ir „Židinys“ Nr. 3, 1925 m.

Endres, Einleitung in die Philosophie. Kempton, Kösel, 1922 m.

Jacquer Maritain, Elements de philosophie. Introduction générale à la philosophie. V ed. 1922. Paris.

С. А. Франкъ. Введение въ философію II изд. 1923.

Челпановъ, Введение въ философію.

II. Logika.

1. Kas tai yra logika?

2. Koks jos santykis su kitomis filosofijos dalimis ir su kitais atskirais mokslais.

3. Kas yra sąvokos ir kokia logikos atžvilgiu sąvokų klasifikacija.

4. Kas yra sprendimai ir kokios jų rūšys.

5. Protavimų formos ir metodės.

6. Sofizmai.

7. Universalijų ginčas.

Literatūra.

Tamošaitis Iz., Logika ir psichologija, „Logos“ 1924 m. 40—45 p. Kaunas.

Jakštas A., Logikos evoliucija, „Draugija“ 1919 m. Nr. 9—10 (105—106).

Dovydaitis Pr., Iš elementarinės logikos: pagrindiniai mūstijimo dėsniai — sąvokos — sprendimas, „Liet. mokykla“ II—III (1919-1920) mokymo pavyzdžiai 37—72 p.

Jakštas. Logika.

C. Gutberlet. Logik und Erkenntnistheorie. Münsteri. W. 1909.

Н. Лосский. Логика.

III. Gnoseologija.

1. a) Kas tai yra gnoseologija, b) kaip ji kritiškai yra galima, c) iš kokių davinų išeinant, galima kritiškai pradėti gnoseologinius svarstymus, d) svarbesniųjų gnoseologijos srovių apžvalga.
2. Apie pažinimo esmines ypatybes; apie tiesos ir klaidos supratimą.
3. Apie tiesos kriterijų (būtent, ar galima ir kaip galima atskirti su tiesa sutinkantį pažinimą nuo klaidingo) ir visuotinio abejojimo vertę (skepticiško pozicijų kritiškas įvertinimas, metodinio abejojimo ribų klausimas); apie kritiškai nepagrįstas dogmatizmo sroves.
4. Apie pažinimo šaltinius ir jų savitarpio santikį iš atžvilgio į tiesos pažinimą; čia ypač svarbu išaiškinti, kaip suprasti šį tariamą priešingumą; abstrakčios bendros sąvokos iš vienos pusės ir konkretūs individualūs daiktai, sąvokomis žymimi, iš kitos pusės (kritiškas svarstymas ypač įvairių idealizmo rūšių).
5. Apie kitą tariamą priešingumą: kiekvienas pažinimas yra sąmonės turinys, tuo tarpu pažinimu manoma pasiekti ir ne sąmonėje egzistuojantieji išorinio pasaulio daiktai (kritiškas svarstymas idealizmo, fenomenalizmo).
6. Apie trečią tariamą priešingumą: jeigu proto pažinimas negalimas yra be pojūčių patyrimo medžiagos, tai kaip galima kėsintis protu pažinti pojūčių patyrimui neprieinamas esybes, kaip antai, dvasinę sielą, Dievą.
7. Teorinis ir praktinis pažinimas (pragmatizmo kritika).

I.literatūra.

Kuraitis P. dr., Keli bendrosios gnoseologijos bruožai, „Logos“ 1924 m. 1—32 p., Kaunas.

Tamošaitis Iz., Kriteriologijos problema, „Logos“ 1922 m. 164—173 p., Kaunas.

Kuraitis P. fil. dr., Šių dienų gnoseologijos padėtis ir svarbesnieji joje orientacijos punktai, „Logos“, 1922. 156—163 p., Kaunas.

Dovydaitis Pr., Tiesos pažinimas, „Logos“ 1922 m., 140—155 p., Kaunas.

Lomanas, Kantizmas ir moderninė pasaulėžiūra, „Draugija“ 1922 m. Nr. Nr. 5—6 (135—136 ir 7—8 (137—138).

Försteris Bistras, Nepriklausomojo proto kritika „Ateitis“ 1921 m, Nr. 11—14;

IV. Ontologija.

1. Kas tai yra ontologija ir koks jos santykis prie kitų mokslų.
2. Ontologijos metodė.
3. Bendrieji esybę kaip tokią liečiantieji klausimai.
4. Esysbės sąvoka ir jos anologinis charakteris.
5. Galimybė ir aktualus realumas daiktuose.
6. Santykis tarp asmens ir egzistavimo realiame daikte.
7. Daikto vienumas ir to vienumo daikte pagrindas.
8. Vienetas ir skaičius.
9. Daiktų individualumo principas.
10. Esysbė ir tiesa.
11. Esysbė ir gerumas.
12. Esysbė ir jos grožis.
13. Suskirstymas esybių į kategorijas.
14. Skirtumas daiktuose tarp substancijos ir ypatybių bei pripuolamybių.
15. Kas yra kiekybė ir kokybė ir koks jų santykis.
16. Kas yra erdvė ir jos realumo klausimas.
17. Santykių realumo klausimas.
18. Priežastingumo klausimas. a) Vyksmas jo sąlyga ir priežastis. b) Priežasčių rūšys: veikiamoji priežastis, materialinė priežastis, formos priežastis, tikslo priežastis pavyzdžio priežastis.
19. Netobulos esybės ir tobuloji esybė.

Literatūra.

Reinys M. Dr., Priežastingumo klausimu. „Logos“ 1923 m. 114—119 p. Kaunas.

L. Baur. Metaphysik. Kempten. Kösel. 1922.

V. Gamtos filosofija.

1. Kas tai yra gamtos filosofoja ir koks jos santykis su specialiais gamtos mokslais.

Gamtos filosofijos klausimai liečiantieji ypatingai negyvąją gamtą.

1. Materialių daiktų (kaipo tokių) prigimtis. a) atomizmo teorijų šviesoje, b) Dinamizmo teorijų šviesoje, c) Aristotelio ir Tomo Akviniečio mokslas apie tų daiktų prigimtį, d) kaip tas mokslas gali būti suderintas su naujosiomis fizikos ir chemijos teorijomis.
2. Negyvosios gamtos vyksmų dėsniai ir jų būtinumo rūšys.
3. Klausimas apie tikslingumą materialiuose daiktuose.

Gamtos filosofijos klausimai liečiantieji ypatingai gyvąją gamtą

1. Gyvybės principas augaluose ir gyvuliuose. Mechanizmo ir vitalizmo teorija.
2. Gyvybės tuose daiktuose kilmės klausimas. Descendencijos (darvinizmo ir apskritai evoliucionizmo) klausimas. Žmogus ir gyvulys.

Bendrai visą pasaulį liečiantieji gamtos filosofijos klausimai.

1. Ar pasaulio daiktai yra tarp savęs sąryšyje. Ar yra ir koks pasaulio tikslingumas.
2. Ar pasaulis turi ribas.
3. Ar pasaulis amžinas. Svarbiosios kosmogonijos teorijos.

Literatūra:

Dovydaitis Pr., Šių dienų gamtos mokslo problemos katalikiškos programos šviesoje. „Židinys“ 1925 N 2.

Dovydaitis Pr., Ernestas Haechelis ir aplink jį, „Kosmos“ 1920/1921 m. 269—291 p.

Račiunkaitis, Eterio hipoteze, „Kosmos“ 1922/1923 m. 105—125 p.

Juška A., Iš pasaulio konstrukcijos, „Kosmos“ 1922/1923 m. 52—63 p.

Dovydaitis Pr., Kosmogonijos ipotezės, „Kosmos“ 1920/1921 70—79 p.

Jasaitis Domas dr., Bandymai sukurti gyvybę, „Kosmos“ V m. (1924). 195—208 p.

K. J. Organizmų evoliucijos problemos, „Kosmos“ 1920/1921 m. 423—430 p.

Juška A. Radio aktingumas ir atomas.

Dovydaitis Pr., Organizmų descendencijos (kilimo) ipotezė, „Kosmos“ 1920/1921 m. 196—210 p.

Dovydaitis Pr., Žvaigždžių pasaulis ir jo erdvės begalybė, „Kosmos“ 1920 m. 143—156 p.

Dovydaitis Pr., Atomistikos plėtotė, „Kosmos“ 1920—1921 131—141 p.

Jacaitis Pr. Erdvė, laikas ir medžiaga moderninėje fizikoje, „Kosmos“ 1920/1921 m. 119—125 p.

Dovydaitis Pr., Filosofiškos ir teologiškos skruzdžių sveitingumo problemos pagal E. Vasmano tyrinėjimus „Logos“ 1923 m. 84—94 p. Kaunas.

Dovydaitis Pr., Iš materializmo ir idealizmo santykių bijologijos istorijoje, „Logos“ 1922 m. 178—199 p.

Dovydaitis Pr., Keli moderniosios fizikos pasaulėvaizdžio bruožai, „Logos“ 1922 m. 174—177 p. Kaunas.

- Jučaitis Pr., Iš Einšteino reliatingumo teorijos santykių su filosofija ir pasaulėžiūra, „Logos“ 1921 m. 94—99 p. Kaunas.
- Jučaitis Pr., Medžiagos esmė ir struktūra modernoje mokslo sviesoje, „Kosmos“ 1922/1923 m. 126—137 p. Kaunas Iz., sulietuvino iš Dürkeno, Mechanizmas ir vitalizmas bijologo pasaulėvaizdy, „Kosmos“ V m. (1924) 209—216 p.
- Dovydaitis Pr., Jonas Ranke ir jo „Žmogus“, „Kosmos“ V m. (1924) 70—82 p.
- Dovydaitis Pr., sulietuvino iš J. Reinke: J. Reinkės descendencijos mokslo kritikos santrauka, „Kosmos“ V (1924) m. 64—70 p.
- Dovydaitis Pr., vertė iš J. Reinke: Metafiziški descendencijos patamsiai, „Kosmos“ 1922/1923 m. 196—198 p.
- Dovydaitis Pr., Oskaro Heitwigo darvinizmo kritika „Kosmos“ V m. (1924) 157—174 p.
- Dovydaitis Pr., Žmogus ir gvvulys. „Kosmos“ 1920/1921 211—225, 412—422 p. „Kosmos“ 1922/1923 m. 193—195 p.
- Dovydaitis Pr., Kaip stovi gyvijos evoliucijos problema šių dienų geologijoje ir paleontologijoje, „Kosmos“ V m. (1924), 243—271 p.
- Dovydaitis Pr., Gamtos mokslas ir metafizika, „Logos“ 1921 m. 72—80 p. Kaunas.
- Dovydaitis Pr., Idealingas gamtos supratimas pirmiau ir dabar, „Logos“, 1921 m. 81—93 p. Kaunas.
- Jasaitis D., Vitalizmas ir jo sistema. „Ateitis“ 1921 m. 263—275 p.
- Dovydaitis Pr., Tikėjimas į Dievą ir gamtamokslis. „Mūsų Idėjos“ 118—133 p.
- Dovydaitis Pr., Ar Laplaso kosmogonija bedieviška? „Mūsų Idėjos“ 134—176 p.
- Matulionis P., Augalų bendrijės, „Draugija“ 1906, II, 56—59, 137—146.
- Reinys M. Ar yra prieštaravimas tarp tikėjimo ir gamtos mokslų, „Draugija“ N 47 282 p.
- Dovydaitis Pr. Gamtininko balsas apie gamtos mokslo ir religijos santykius ir apie gamtos mokslo pasaulėžiūrą, „Mūsų Idėjos“ 147—162 p.
- Dovydaitis Pr., Del gyvulių proto, „Vilties“ priedas 1914 m. 215—243 p.
- Gilis ir Dovydaitis, Gyvulių psichika, „Kosmos“ V m. (1924) 216—243 p.
- Jacaitis Pr., Ar moderninių gamtos mokslų steigėjai ateistai? „Ateitis“ XII (1922) 91—97 p.
- Jacaitis Pr., Kristalografija ir materializmas (gyvybė ir medžiaga) „Ateitis“ 1920 m. 113—121 p.

- Dovydaitis Pr., Descendencijos (evoliucijos) teorija mokykloj, „Liet. Mok.“ VI (1323), 17—22 p.
- Vailionis L., Empirija ir teorija biologijoje, „Liet. Mok.“ IV (1921) 500—505 p.
- Kubilius J. ir kun. prof. Būčys, Žmogus ir gyvulys, „Vadovas“, Tom. XV N 59 249—262 p.
- Grigaitis A. kun. prof., Kosmogonija, „Vadovas“ Tom. XVII N 69, 6—19 p. „Vadovas“ Tom. XVIII N 70, 75—82 p. „Vadovas“ Tom. XVIII N 71, 142—157 p.
- Prof. Hufi (B. Česnys), Darvinas ir Teologija 1910 m. „Vadovas“, Tom. V N 19, 242—249 p.
- „Vadovas“ Tom. V N 20, 347—356 p. balandžio m.
- „Vadovas“ Tom. VI N 21, 65—72 p. gegužės mėn.
- L. Baur, Metaphysik, Kempten, Kösnl, 1922, Atitinkama dalis.
- C. Gutberlet, Naturphilosophie, 3 Aufl. 1901.
- J. Schwertschlagger. Philosophie der Natur 2 t. Rempten, Verl. Kösel 1922,

VI. Etika.

1. Kas yra etikos mokslas.
2. Žmogaus gyvenimo galutinis tikslas.
3. Skirtumo tarp dorumo ir nedorumo objektingas pagrindas.
4. Įvairios klaidingos teorijos, aiškinačios žmogaus gyvenimo tikslą ir skirtumą tarp dorumo ir nedorumo.
5. Dorovė ir religija.
6. Individualinė ir socialinė dorovė.
7. Sąžinė ir įstatymas.
8. Sąžinė ir laisvė.
9. Dorovė ir laimė.
10. Nepriklausomoji moralybė.

Literatūra.

- Kuraitis Pr. kun., Atsižadėjimas pasaulio ir kultūrinis veikimas. „Vadovas“ Tom. XIII N 52 pusl. 366—376.
- Kuraitis Pr. kun., Autonomija doros srityje ir krikščionystė „Vadovas“ Tom. XIV N 53, 83—90. pusl.
- Kuraitis Pr. kun., Tėvynės mellė ir krikščionystė „Vadovas“ Tom. XIV N 55, 309—316 pusl.
- Perkūnas, Filosofiniai Tolstojaus doros mokslo pamatai. „Vadovas“ Tom. VIII N 29 55—61 pusl. 1911 m. sausio mėn. „Vadovas“ Tom. VIII N 30 151—157 pusl. 1911 m. vasario mėn. „Vadovas“ Tom. VIII N 31 260—268 pusl. 1911 m. kovo mėn. „Vadovas“ Tom. IX N 33 48—62 pusl. 1911 m. gegužės mėn. „Vadovas“

Tom. IX N 34 145—152 pusl. 1911 m. birželio mėn.
„Vadovas“ Tom. IX N 35 252—261 pusl. 1911 metų
liepos mėn.

Čibiras K., Doros objektyvumas. „Draugija“ N 2—3 (98—
99) 1911 m.

Šultė — Dovydaitis. Žmonės ir idealai. „N. Vaidilutė“
I (1921—22) 14—15 pusl.

Šalkauskis St., Rūtų darželis — doros brangumynas —
simbolingos skaistybės kultas. „N. Vaidilutė“ I (1921—
22) 6—13 pusl.

Dumbrė, Dora visuomenės klausime. „Draugija“ 1907 m.,
II, 243—253 pusl.

Vaitkevičius J., Prigimties teisė filosofijos šviesoje. „Lo-
gos“ 1924 m. 5b—63 pusl. Kaunas.

Kuraitis Pr., Per Kantą į Ničę. (Iš moderniosios etikos
plėtotės) „Logos“ 1921 m. 64—71 pusl. Kaunas.

Dovydaitis Pr., Natūrinė teisė krikščionybės šviesoje.
„Logos“ 1921 m. 106—114 pusl. Kaunas.

C. Gutberlet, Ethik und Naturecht. Münster i. W.

M. Wittmann, Der Grundfragen der Ethik. Kempten Sam-
mlung Kösel.

Montvydas Pr., Nepriklausomoji moralė „Ateitis“ 1923.
Nr. 5

VII. Teodiceja ir religijos filosofija.

1. Ar galima protu įrodyti, kad Dievas egzistuoja.
2. Pagrindiniai Dievo buvimo įrodymai (a) astronomiškas, b) biologiškas, c) teleologiškas, d) moralinis.
3. Tų įrodymų santykis su mokslo pažanga.
4. Ką galime vien proto išgalėms sužinoti apie Dievo prigimtį.
5. Dievo apvaizda ir žmogaus laisvė.
6. Dievo tobuliausias gerumas ir blogybės pasaulyje.
7. Žmogaus siela yra dvasinė ir nemirtinga.
8. Religijos esmė.
9. Išvidinis ir išorinis Dievo garbinimas.
10. Privatiniis ir viešasis Dievo garbinimas.
11. Jausmo ir proto religija.
12. Religija ir visuomenės gyvenimas.
13. Religija ir politika.
14. Religija ir kultūra.
15. Viena tik gali būti tikra religija.
16. Religijos reikalams organizacija arba Bažnyčia.
17. Tikėjimas ir mokslas.
18. Monoteizmas ir politeizmas.
19. Deizmas.
20. Panteizmas.

21. Ateizmas.
22. Religija ir moralybė.
23. Teosofija.

Literatūra,

- Serre — Gerutis, Religinė sintezis. „Draugija“ 1908 m. VI, 141—151, 261—270 pusl.
- Dovydaitis Pr., Otonas Wilmanas. „Vilties“ priedas 1914 m. 201—210 pusl. „Liet, Mok. II—III (1919—22) 203 - 222 pusl.
- Dovydaitis Pr., Istorijos filosofija ir jos problemos. „Vilties“ priedas 1914 m. 273—334 pusl.
- Šultė S. Dr., Filosofiniai modernizmo pamatai. „Draugija“ 1911 m. N 58.
- Vaitkus M., Dievo buvimo prirodymai. „Draugija“ 1910 m. N 40, 1911 m. N 49, 1912 m. N 62.
- Šultė S. Dr., Pozitivistų — agnostikų pasaulėžiūra. „Draugija“ 1923 m. N 5—6 (148—149).
- Šultė S. Dr., Filosofų pasaulėžvalga. „Draugija“ 1912 m. N 70—71.
- Dambrauskas A. kun., J. M. Hoene-Wronskis ir jo mesionizmas. „Draugija“ 1910 m. N 45—46—47. 1911 metų N 50.
- Kuraitis Pr., Jausmo religija. „Logos“ 1921 m. 41—48 p, Kaunas.
- Ateities religija. „Draugija“ 1907 m., I 150—155, 380—386, II, 161—168.
- Vingutis, Jausminė religija. „Ateitis“ 1921 m. 207—213 p.
- Nicolas, Religijos paslaptys. „Ateitis“ 1921 m. 165—167 p.
- Nicolas, Žmogus — Dievo paveikslas. „Ateitis“ 1921 m. 288—290 pusl.
- Dambrauskas, Apie sakramentinį persiesybinimą. „Draugija“ 1908 m., V, 408—418.
- Būčys, Tikėjimas, jausmai ir protas. „Draugija“ 1907 m., II, 50—55, 147—151.
- L. Baur, Metaphysik. Atitinkama dalis.
- Dr. Remigius Stölzle, Gyvenimo problema šių dienų filosofijoje. „Židinys“ 1925 m. N 2.

VIII. Psichologija.

1. Kas tai yra psichologija ir koks jos santykis su kitais mokslais.
2. Psichologijos metodė.
3. Pojučio patyrimo kilmė, vyksmas ir formos.
4. Proto pažinimo kilmė, vyksmas ir formos.
5. Žemesnieji žmogaus geismai ir palinkimai.
6. Protingosios mūsų sielos geismai ir palinkimai.

7. Apie žmogaus sielos dvasinę prigimtį.
8. Apie žmogaus sielos santikį su kūnu.
9. Valios laisvės klausimas.
10. Žmogus ir gyvulys.
11. Psichofizinis paralelizmas.

Literatūra.

- Dovydaitis Pr., Mūsų pojūčių praplėtimas fizikos pagalba „Kosmos“ 1920/1921 m. 313—336 p.
- Reinys M. prof., Psichiškosios laisvės bruožai „Logos“ 1924 m. 33—39 p. Kaunas.
- Reinys M. prof. Dr., Sielos sąvoka mūsų laikų psichologijoje. „Logos“ 1923 m. 108—113 p. Kaunas.
- Reinys M. Dr., Fizinė ir psichinė realybė „Logos“ 1922 m. 207—214 p. Kaunas.
- Širvydas Vyt. (vertė iš W.). Drauginis sugyvenimas vabzdžių tarpe „Kosmos“ 1922/1923 m. 186—193 p.
- Patrimpas, Visuomenės psichologija „Draugija“ 1909 m. Nr. 25—27, 1910 m. 44, 1911 m. 52.
- B. Andriuška S. J., Žmogaus siela, jos esimas, dvasiškumas ir nemirybė „Draugija“ 1923 m. Nr. 7—8 (150—151).
- Jonas, Tūlos sintezės mėginimas „Draugija“ 1911 Nr. 57.
- Veterson, Naujas sapnų aiškinimo būdas, „Draugija“, 1907, IV, 422—427 p.
- Lietuvis, Melancholija ir džiaugsmas iš psichologiško atžvilgio, „Draugija“ 1906 m. II, 240—244, 346—348.
- Gobis J., Pagrindiniai atminties auklėjimo desniai. „Lietuvos mokykla“ IV (1921) 505—509 p.
- Dovydaitis Pr., Iš racionalinės (metafizinės) psichologijos: kūnas ir siela — sielos esmė — žmogaus sielos kilimas ir patekimas—žvilgsnis į psichologijos istoriją. „Lietuvos mokykla“; II, III, (1919—1920), mokymo pavyzdžiai. 24—36 p.
- Dovydaitis Pr., Iš empirinės psichologijos: jautimas — geidimas — sielos gyvatos modifikacija. „Liet. mokykla“ II, III, (1919—1920) mokymo pavyzdžiai 1—23 p.
- Reinys M. Sąmonė psichologijos, pažinimo teorijos ir pedagogijos žvilgsniu „Liet. mokykla“. II, III (1919—1920) m. 1—8 p.
- Dambrauskas, Antropologiškas klausimas šviesoje proto ir tikėjimo. „Draugija“ 1908, I, 41—66 p.
- K. J., Apie liuosą žmogaus valią, „Vadovas“. Tom. VI, Nr. 24, 364—375 p.
- Gobis J. — Dovydaitis Pr., Gyvulių psichika. „Kosmos“ V (1924) m. 216—243 p.

- Reinys M. filosof. d-ras (laisvai vertė iš prof. G. Čelpanovo). *Psichologijos vadovėlis*. 1921 m. Vilnius.
- L. Baur. *Metaphysik*. Kempten, Kösel 1922. Atitinkama dalis.
- J. Geysler. *Lehrbuch der allg. Psychologie*. Münster i. W. 1920. 3 Aufl. 2. tomu.

IX. Estetika.

1. Kas yra gražu?
2. Grožis gamtoje.
3. Grožis ir menas.
4. Estetiškasis gyvenimas.
5. Estetiškoji kūryba.
6. Elementariai estetikos principai: a) vieningumas, b) aiškumas, gražumas, c) pilnumas, d) paprastumas ir neturumas.
7. Estetinės modifikacijos, skirtybės: a) grakštumas, malonumas, gražumas, b) kilnumas, c) tragingumas, d) komingumas.
8. Psichologinis elementas estetikoje.
9. Estetinis objektivizmas ir subjektivizmas.
10. Etika ir estetika.
11. Estetika praktikos gyvenime.

Literatūra.

- Jakštas A. Keli žodžiai apie matematišką poetiškumo kriterijų. „*Draugija*“ 1907 m. tom. I pusl. 28—31.
- Eretas J. Filosofiską literatūros kritiką bekuriant. „*Logos*“ 1923 m. 120—134 p. Kaunas.
- Gustaitis Juozapas, *Aistetika*. „*Draugija*“ 1911 m. Nr. 58.
- Mykolaitis V. Grožio ir meno kuriamosios dailės reikšmė. „*Logos*“ 1921 m. 49—63 p. Kaunas.
- Apie dailę ir jos kritiką. „*Draugija*“ 1908 m. VI p. 124—130.
- Gobis J. Poetinės kūrybos filosofija „*Židinys*“ Nr. 4. 1925 m.
- Külpe O. *Grundlagen der Ästhetik*. Leipzig. 1921. (Kiek sunkoka).

X. Kultūros, visuomenės bei istorijos filosofija.

1. Idėjų reikšmė istorijoje.
2. Istorinis materializmas.
3. Individualizmas ir kolektivizmas.
4. Religija ir socialis gyvenimas.

5. Kas tai yra kultūra?
6. Istorijos logika (ar esama istorijų logikos).
7. Transcendentiniai veiksniai istorijoje.
8. Istorijos teleologizmas.
9. Istorijos vyksmo tikslas.

Literatūra.

Gobis J., Revoliucijos filosofija „Draugija“ 1920 m. Nr. 9—10. (117 — 118).

Šalkauskis Stasys, Bažnyčia bei kultūra. „Draugija“ 1913 m. Nr. 83 (84). 1914 m. Nr. 86—87.

Dovydaitis P., Iš draugijos mokslo (sociologijos) istorijos ir problemų. „Logos“ 1923 m. 69 — 80 p.p. Kaunas.

Šalkauskis St., Tautybės esmė. „Ruomuva“ Nr. 1. (1921) 21—44 p.p.

Šalkauskis St., Tautinės civilizacijos problema Lietuvoje. „Ruomuva“ Nr. 2 (1922) 20—56 p.p.

Patrimpas, Evoliucija ne revoliucija. Kaunas. Šv. Kaz. Draug. leidinys.

Patrimpas, Evoliucija ne revoliucija „Draugijų“ 1907, I, 128—133, 239—247, 346—361, II 42—49, 230—239, 333—338, III 31—37, 281—290, 408—421 p.

Gobis J., Mokslas, dallė ir dora kaip dvosios kultūros pagrindas. „Ateitis“ VII (1922) 315—120 pp.

Dovydaitis P., Kultūros problema. Mūsų Idėjos 72—94.

Mažonavičius V., Religija — politika? „Liet. Mok.“ VI (1923) 196—199 p.

Belovo-Dovydaičio P., Del sociologijos augstosiose mokyklose. (Sociologija kaip mokslas) „Liet. Mok.“ II—14 (1919—20 m.) 309—313 pp.

Sabaliauskas A., kun. Tauta. „Vilties“ priedas 1914 m. 129—132 pp.

Staugaitis J., kun. Katalikystė ir civilizacija. „Vadove“ 15 Nr. Tomas IV 1909 lapkričio mėn. pusl. 264—276.

Kubilius J. ir kun. prof. Būčys „Vadovas“ Tom. XVII. Nr. 67 pusl. 137—152 pp.

Fr. Savicki. Geschichtsphilosophie. Kempten. Kösel leidimas. 1922.

Бердяевъ. Смысль исторіи. 1923.

Карсавинъ. Философія исторіи. 1923.

XI. Literatūra iš pedagogikos bei pedag. filosofijos.

Totoraitis J. kun. dr., Katalikiški jaunimo susivienijimai. Kova už pasaulėžvilgį, verčia mus rūpintis apie jaunimą. „Vadove“ 16 Nr. Tomas IV 1909 m. Gruodžio m. pusl. 374—383.

- Keppler Dr. P. (vertė J. T-as). Auklėjimas ir džiaugsmas „Atžala“ Mok. Almanachas. Vilnius 1917, 23—29 pp.
- Foerster, (iš jo raštų) Būdo lavinimas — svarbiausias mokyklos uždavinys. „Atžala“, Mok. Almanachas. Vilnius 1917, 101—119 pp.
- Gobis J. Tikybos reikšmė auklėjime „Liet. Mok.“ II—III, (1919—1920) 240—245 pp.
- Vemderlė-Dovydaitis, Kultūra, auklėjimas — religija „Liet. Mok.“ IV (1921) 1—15 pp.
- Hofmanas Dovydaitis, Jaunuolių kūno ir dvasios plėtotės lygiagrėtumas, „Liet. Mok.“ IV (1921 m.), 165—171 pp.
- Mažonavičius Vl., Religijos svarba mokyklai. „Liet. Mok.“ VI (1923), 465—476 pp.
- Kuraitis P., Auklėjimas ir pasaulėžiūra „Liet. Mok.“ VII (1924) 1—4 pp.
- Šalkauskis St., Pilnatvės, sutartinės ir priklausomybės principai ugdymo sistemoje, „Liet. Mok.“ VII (1924 m.) 285—296 pp.
- Dovydaitis P., Didvyrių mirtis „N. Vaidilutė“ I (1920—21 m.) 23—32, 92—101 pp.
- Dovydaitis P., Sąžinė ir jos globojimas „N. Vaidilutė“, I (1921—22 m.) 20—21 pp.
- Širvintas, Asmens būdo pažinimas. „Ateitis“ VII (1922 m.) 104—109 pp.
- Feorsteris, Valios svarba (iš Lebensführung) „Ateity“ 1921, 282 — 288 pp. Ten pat Paskolintas paišelis, 290 — 292 pp.
- Reinis M., Mokslinio lavinimo tikslas, „Ateity“ 1920 m. 1921 — 125 pp.

XII. Literatūra iš filosofijos istorijos.

- Cibiras K., Religijos reikalingumas. „Atžala“ Mok. Alman. 1917, 132—143, Vilnius.
- Reinys M., prof. Auklėjimo kely. „Atžala“, „Mokytojų Almanachas 1917 m. 17—22 p. Vilnius.
- Dovydaitis Pr., Gamtos mokslo ir istorijos materializmas. „Logos“ 1921 m., 165—170 p. Kaunas.
- Kuraitis P. Dr., Iš šių dienų filosofijos judėjimo. „Logos“ 1923 m., 165—170 p. Kaunas.
- Dovydaitis Pr., Iš šių dienų filosofų gyvenimo ir darbų. „Logos“ 1923 m. 135—164 p.
- Tamošaitis Iz., Iš Vladimiro Solovjovo filosofijos. „Logos“ 1923 m. 50—68 p. Kaunas.

Dovydaitis Pr., Dantė kaip teisės filosofas. „Logos“ 1923 m., 33—49 p. Kaunas.

D. Pr., Dantės pozicija į filosofiją. „Logos“ 1923 m., 17—32 pusl. Kaunas.

Gylys A., Alfredo Anglo psichologinės ir fiziojologinės pažiūros pagal jo raštą „De motu cordis“. „Logos“ 1923 m. 1—16 p. Kaunas.

Dovydaitis Pr., Idealizmas filosofijoje ir jo istorija (Otoną Vilmaną palydinti). „Logos“ 1922 m. 215—224 p. K.

Dovydaitis Pr., Darvino pozicija į tikėjimą Dievo. „Logos“ 1922 m. 193—206 p. Kaunas.

Dovydaitis Pr., Vilius Vundtas. „Logos“ 1921 m., 115—122 p. Kaunas.

Reinys M., Tomas Akvinietis. „Draugija“ 1914 m. N 93—96.

Jonas, Pasaulio elementai (fiziškasis ir psichiškasis išsirutuliojimas). „Draugija“ 1912 m. N 69—71. 1913 metų N 75—76.

A. Stöckl, Grundris der Geschichte der Philosophie. Mainz 1919. (Yra verčiamas lietuvių kalbon).

Fr. Sawicki, Lebensanschauungen alter und neuer Denker. Padeborn, Schöningo leidimas 1923. 4 tomeliai.

XIII. Literatūra giminingais filosofijai bei pasaulėžiūrai klausimais.

Dovydaitis Pr., Ateitininkų pasaulėžiūrą nustatant. „Mūsų Idėjos“, 9—48 p.

Dovydaitis Pr., Indiferentizmas, „Mūsų Idėjos“ 49—72 p.

Dovydaitis Pr., Sąžinė ir laisvė. „Mūsų Idėjos“ 95—118.

Dambrauskas, Šalin siauraprotystė „Draugija“ 1907, III, 17—24 pusl.

Kuraitis P., At-kų judėjimo uždaviniai ir idėjiniai pagrindai. „Ateitis“ 1920 m. sukaktuvių sąs-nis 43—53.

Česaitis J., Gyvenimo tragizmas. „Ateitis“ 1920 m. sukaktuvių sąs-nis 53—64.

L-no, Gyvenimo klausimai. „Ateitis“ 1920 m. sukaktuvių sąs-nis, 64—80.

Dovydaitis P., Jaunime turėk idėją. „Ateitis“ XII (1922) 2-5.

Bicheman—Dovydaitis, Tiesa jus išvaduos. „Ateitis“ 1821, 224—227.

Birbilas V., Bažnyčia ir laisvė. „Ateitis“ 1921, 275—282.

— Katalikų bažnyčios mokslo nesimalnymas ir pritaikymo galė. „Ateitis“ 1921, 213—219.

Jucaitis Pr., Pasaulėžiūros problema. „Ateitis“ 1921 m. 168—170, 219—224 ir 1922 m. 39—46, 129—130.

— Mūsų idealai. „Ateitis“ 1920, 204—211.

Bučys, Tiesos ieškojimas. „Draugija“ 1907 I 231—238 p.
Patrimpas, Šis tas apie ateizmą. „Draugija“ 1908, V,
401—407 p.

Šalkauskis St., Pilnutinio ūgdymo gairės. „Ruomuva“
N 2 (1922) 67—88 p. Kaunas.

Š-is St., Pirmutinės prielaidos visuomenei kritikai Lietuvoje.
„Ruomuva“ N 2 (1922), 89—98 p. Kaunas.

Šalkauskis St., Krikščioniškoji politika ir gyvenamoji va-
landa. „Ruomuva“ (1920) N 1, 45—77 p. Kaunas.

Šalkauskis St., Pasaulėžiūra ir filosofija. „Logos“ 1924 m.
46—55 p. Kaunas.

Folkis O. Dr. prof., Matematika ir pasaulėžiūra. „Logos“
1924 m. 64—67 p.

Šalkauskis St., Ruomuvos pradmens. „Ruomuva“ Nr. 1
(1921) 15—19 p. Kaunas.

Naudet, Mirtis — mįslė. „Draugija“ 1908, III, 152—155 p.

Kuraitis P. kun., Pamatiniai santikiai tarp krikščionystės
ir kultūros. „Vadovas“ Tom. XVIII, N 72, 228—239 p.

Prof. A. P., Šalin Paulius atgal prie Jėzaus „Vadovas“ Tom.
XVI, Nr. 61, 28—38 p. „Vadovas“ Tom. XVI Nr. 62,
130—142 p. „Vadovas“ Tom. XVI Nr. 63, 245—257 p.

Kubilius J. ir kun. prof. Būčys, Ar Senasis Įstatymas
vien žmogiškas veikalas? „Vadovas“ Tom. XVI N 62,
151—158 p. „Vadovas“ Tom. XVI, N 63, 266—274 p.

Kubilius J. ir kun. prof. Bučys, Ar Katalikų Bažnyčia
užtenkamai dora, kad galėtų būti tikraja Jėzaus Baž-
nyčia? „Vadovas“ Tom. XVII N 65, 6—18 p.

Grigaitis Al. kun. prof., Rojus ir pirmųjų tėvų nuopolis.
„Vadovas“ Tom. XIX N 73, 10—17 p.

„ „ „ N 76, 181—188 p.

K. R., Ne pas jus išganymas (atsakymas p. Šepečiui). „Va-
dovas“ Tom. VI N 22, 164—175 p.

Vaitkevičius Juozapas kun., Atgal į šv. Bažnyčią
„Vadovas“ Tom. VI N 24 1910 m. rugp. m., 275—383 p.

Kubilius J. ir kun. prof. P. Būčys, Katalikystė ir tiesa.
„Vadovas“ Tom. VIII N 29 47—54 p. 1911 m. sausio.

„ „ „ N 30 145—151 p. „ „ vasario.

„ „ „ N 31 250—260 p. „ „ kovo.

„ „ „ N 32 351—352 p. „ „ Baland.

Kubilius J. ir kun. prof. P. Būčys, Katalikystė ir tiesa.
„Vadovas“ Tom. IX N 35, 243—251 p.

„ „ „ N 36, 356—368 p.

„ „ XII N 48, 352—364 p.

„ „ XIII N 49, 61—66 p.

„ „ XIV N 54, 187—197 p.

„ „ „ N 85, 286—300 p.

„ „ „ N 86, 392—402 p.

Meškus, Galileo Gallei. „Vadovas“ Tom. V N 20, 357—367 p. 1910 m. balandžio mėn. ir „Vadovas“ Tom. VI N 21, 58—64 p.

Meškus, Šv. Baltramiejaus naktis. „Vadovas“ Tom. V N 19 250—260 p. 1910 m. kovo mėn.

Meškus, Inkvizicija. „Vadovas“ N 17 Tom. V 55—64 p. 1910 m. sausio mėn.

Kubilius J. ir Būčys kun. prof., Katalikystė ir inkvizicija. „Vadovas“ Tom. XVII N 66, 67—72 p.

Barkauskas K., Istorijos mokslo reikšmė. „Liet. Mok.“ VII (1924 m.) 307—313, 358—361 p.

J. Kaškelis.

Kurios mokslo šakos pasirinktinės?

Jau ne vieną kartą buvo rašyta tuo klausimu, bet jis ar šiaip ar taip vėl atsinaujina, kuomet rengiamasi išleisti naujas moksleivių laidas ir kuomet tuo laiku dažnas dar svyruoja, kokią mokslo šaką pasirinkti ir kur važiuoti studijuoti.

Šiuo straipsniu aš tik noriu skatinti moksleivius pagalvoti apie pasirinkimą mokslų iš žemės ūkio srities. Šiandien niekas neabejoja, kad Lietuvos gerbuvis priklauso nuo tvirto ekonominio stovio, gi mūsų tvirtas ekonominis stovis remias žemės ūkiui. Juk Lietuva — žemės ūkio šalis. Pastatymui ūkio į geresnį našumo laipsnį reikalinga kaip ir kitose srityse nemažai tos srities inteligentų. Iki šiol Lietuvoje nebuvo aukštosios žemės ūkio mokyklos, taip pat viduriniųjų, todėl tos rūšies inteligentų, rimtų specialistų turime maža, o juk turėtų būti priešingai. Deja, reikia apgailėti, kad ir dabar dar mūsų moksleivija yra apsidengusi ponybės skraiste. Mūsų moksleivija mažai linkusi į praktinių mokslų studijas. Visi griūna tik į gimnazijas, į progimnazijas, kurias baigę nori tuojaus ponais tapti, kad „nesusitrėpnyti“ baltų rankelių. Tai liekana negeistinos rusiškos ypatybės. Pirmiau kuomet inteligentijos maža buvo, tai baigę progimnazijas, gimnazijas tapdavo kokiu raštininku ir buvo gera, nes juk tie raštininkai irgi „dideli“ ponai būdavo.

Bet juk dabar einama prie to, kad kiekvienas žmogus ar jis prie žagrės ar prie grėblio, vis būtų mokytas. Todėl tokių bendromis žiniomis bus pilna žmonių. Mums gi reikalinga, turėti atskirų sričių specialistų. Kokių gi Lietuvoje specialistų reikalingiausia? Kad Lietuva būtų pramonės šalis, tai tuomet sakytumėm reikalingiausia inžinierių, technikų ir k. Bet juk pramonė Lietuvoj

antraeilis dalykas. Gi teisininkų, medikų, humanitarinio mokslo žmonių irgi yra nemažai ir jų didelio trūkumo nejaučiame. Lietuvai tad ir yra visų-pirma reikalinga gerų agronomų, ir be to juk žinome, kad Lietuva neturi visa to, kas reikalinga ūkio ir šiaip žmogaus reikalams. Gamtos turtai menki, be to ūkio gaminiams rinka vietoje per menka. Todel bus reikalas nuolat daryti mainus, vesti prekybą su kitomis valstybėmis, ir be to mūsų šalis privalo eiti prie visų sričių koperacijos, kur ir yra ir bus nuolatinis reikalas gerų specialistų-koperatinių, komersantų. Iš tos priežasties nemažiau duodu svarbos ir tai šakai.

Taigi mano nuomone svarbiausia ir reikia kreipti dėmesį moksleivijai į šias paskutines reikalingiausias mokslo šakas.

Mums turi rūpėti ir pati mūsų tautos ateitis ir jos pasaulėžiūra. Kad mūsų liaudis nenuėitų Rusijos keliais ir t. p. — svarbu, kad visi vadai, kurie arčiau stovi prie ekonominio krašto palatymo irgi būtų geri krikščioniškos pasaulėžiūros žmonės.

Ta pasaulėžiūros kryptis ima viršų, kuri eina į žmones su ekonominiu geru gyvenimu. Juk žmogus, būdamas iš sielos ir kūno, pripuoda nemažą svarbą ir kūnui, kurį geriau galima palaikyti per gerą ekonominį gyvenimą. Nieko negelbės nei poezija, nei filosofija, jei mūsų liaudies ekonominius reikalus tvarkys ir ves kitų krypsnių žmonės. Taigi ideologijos žvilgsniu žlūrint mums ypač atkams ir svarbu studijuoti tas mokslo šakas, kurios artimos yra ir reikalingas didesnei mūsų šalies gyventojų daliai. Veltui bus mūsų darbai ir visos kultūrinės organizacijos, kada mes neteksime darbavimuisi dirvos.

Taigi moksleiviai, baigę gimnazijas privalo rimtai pagalvoti, kokią mokslo sritį pasirinkti, ypač, kurie neturi kitokio aiškaus talento ir palinkimo, tai linkiu pasvirti praktinių mokslo pusėn. Agronomijos mokslas yra platus, taip pat ir veikimo dirva: nori gali būti organizatorius — visuomenės veikėjas; nori gali būti praktikos darbuotojas ir nori gali būti pedagogas bei gilus, tylus tos srities mokslininkas.

Turėdami savo tėvynėje Žemės Ūkio Akademiją turime džiaugtis ir naudotis proga jai įstoti. Kas turi ganėtinai lėšų ir nori užsienyje mokslus eiti — aš nedrįsčiau tokių norų neigti.

Ateitininkų gyvenimo kronika.

— Stud. At-kė O. Jakaitytė š. m. bal. mėn. 15 d. ištekėjo už mums jau gerai žinomo prof. J. Ereto. Ilgiausių metų!

— Bal. 15—20 d. mūsų sendr. prof. Kuraitis dalyvavo 700 metų Švento Tomo Akv. jubilėjui paminėti mokslininkų kongrese Romoje. Pakeliui sustojo Pragoj ir Vienoj, kame susipažino su tų tautų visuomeniniu stoviu. Vienoje taip pat atlankė at-kų kuopą, nupasakojo jiems apie dalykų stovį Lietuvoje.

— Mūsų sendraugai A. Šmulkštys, Dr. Sakalauskas, ir Dr. Raulinaitis su žmona dalyvavo Velykų laiku Tarptautinėj parlamentinėj prekybos konferencijoj. Tarp kit ko laike vaišių delegacijų pirmininkams Italijos karalienė turėjo pasikalbėjimą su p. Raulinaitiene.

— Pr. Dielininkaitis tarnybos reikalais Švietimo Ministerijos išskeltas Tauragėn. Jo pareigas dabar eina D. Jurkus.

— Rengiamojo šiemet L. Ateitininkų kongreso Parodos Komisija iki šiol dar tegavo atsakymų į aplinkraščių tik iš 19 kuopų (draugovių). Išsiuntinėta buvo aplinkraščiai, rodos, 60 kuopų. Kodėl kitos kuopos tyli? Ar jos kongresan nesirengia? Kongreso parodon eksponatus jau rengtina siųsti. Ypač, kad išsiskirsčius atostogoms, bus sunku eksponatai surinkti. Fotografijas, literatūrą rankdarbius, dailės dalykus prašom siųsti šiuo adresu: *Kaunas, Daukanto g-vė, 7., p-lei A. Gervaitei*. Eksponatai bus priimami iki liepos mėn. 25 d.

— Mariampolės kuopa nutarė įvesti baigiančiųjų gimnaziją kuopos narių autobiografijų užrašinėjimą atskiramis knygutėmis 16 puslapių su asmens fotografijomis, tai puikus dalykas. Ne pro šalį būtų ir kitoms kuopoms panašų ką nors sumanyti, žinoma gal savotiškesnio.

— Gegužės 10 d. Kauno moksl. ateitininkų abstinentų sekcija suruošė garlaiviu į Zapyškį ekskursiją-gegužinę. Dalyvavo apie 200 asmenų. Ekskursija buvo gana įvairi ir važiavusiems paliko malonaus įspūdžio. Buvo aplankyta Zapyškio, Vytauto statyta, senutė bažnyčia ir gražiosios Zapyškio apylinkės. Per sumą bažnyčioj ateitininkų choras gražiai pagiedojo. D.

— Geg. 10 d. Lazdijuos įvyko Seinų at-kų kuopos 7-ųjų metų sukaktuvių žventė. Iš Kauno atvyko Centro Valdybos pirm. D. Jurkus ir Dr. J. Eretas. Šventė buvo įvairi ir iškilminga. Pažymėtina, kad seiniečiai turi savo chorą ir orkestrą.

— Centro Valdyba jau priėmė rajonams bendrus įstatus. Veikiantiems rajonams (Žemaičių ir Dzūkų) bus greitai laiku išsiuntinėta.

— A. Tyleniui ir kun. Kiškiui Amerikoje aukos at-kų namams rinkti sekas neblogai. Mes iš savo pusės taip pat nepri-
valom snausti.

— „Tiesos Kelias“ Nr. 5 įdėjo mums labai lauktą straipsnį apie katalikiškosios studentijos šelpimą. Yra toks projektas: kiekviena didesnė parapija sudaro po 1 pilną stipendiją, mažesnė po pusę ar ketvirtą dalį. Bet kaip visas sutvarkymo darbas praveisti? Mes iš savo pusės manom, kad čia teks daugiausia prisidėti mūsų suinteresuotiems abiturientams.

Knyga ir menas

„Minčių Vainikas“. Plungės Gimnazijos Mokinių Ateitininkų periodinis laikraštėlis. Sausio m. Nr 1. 38 p.

Moksleivių tarpe yra užėjusi manija leisti laikraštėlius, kokie jie nebūtų. Žinoma, tai geras apsiireiškimas rodo mokinių savystovumą ir norą saviškai dirbti, savo dvasios pajėgas plėtoti. Tokie laikraštėliai daug padeda mokinių literatūriniam gabumams išsivystyti. Bet dėjal Dauguma tokių laikraštėlių, išėję tik po kelius Nr miršta ir miršta del raštų stokos.

Štai mano rankose „Minčių Vainikas“ Plungės Ateitininkų kuopos periodinis laikraštėlis. Reikia pažymėti, kad tai pirmas Plungės ateitininkų bandymas. Bendri moksleivių laikraštėliai Plungėje ilgai negyvuoja greit — miršta. Gal ateitininkams seksis išturėti iki galo.

Laikraštėlis labai dailiai išleistas, pieštais viršeliais, nors ša-
pyrografuotas, bet gali būti pavyzdžiu net mūsų „suįrusiems“ žurnalams. Turinys silpnokas.

Redakcija tikslo nepasisako, tik prašo draugų remti laikraštėlį. Iš eilių dvejos J. Petrausko eilės labai gražios ir lanksčios, trejetas K. Lyros eilėraščių silpni, be jausmo, matyt daug dirbtinumo. Iš beletristinių rašinėlių labiau vykę: K. Lyros „Audra“ ir Parajaus „Dalna“, kiti silpnoki. Iš šaip rašinių geriausiai nuvykęs K. Meškausko „Ka darai, daryk išmintingai ir atsižvelk į pabaigą“, K. J. rašinėlis „Gyvenimo įvairumas“ neturėjo būti laikraštėly talpinamas del vystomų minčių priešingumo.

Kalbos klaidų nedaug. Laikraštėlis redaguojamas VIII kl. mokinio K. Meškausko, gerai nusimanančio lietuvių kalboje.

Pi. Razma.

Mūsų veikimas

Kaunas. Š. m. balandžio mėn. 17—19 d. Kaune įvyko pirmasis „Lietuvos Jūrų Skautijos“ Vadovų susivažiavimas. Dalyvavo visų esančių draugovių vadovai (dabar jau yra Lietuvoj 4 draugovės).

Susivažiavimui pirmininkavo p. P. Jurgelevičius.

Iš svarbesnių suvažiavimo nutarimų tenka pažymėti, kad buvo priimtas „Lietuvos Jūros Skautijos“ Statutas, išrinktas Lietuvos Jūros Skautijos Vadas, kuriam pavesta sudaryti štabas ir daugelis kitų smulkesnių nutarimų.

Suvažiavimas nors su mažu skaičiumi dalyvių, bet praėjo labai gyvai ir pasekmingai.

Jūros Skautai Lietuvoje yra dar jaunutė organizacija. Mūsų jaunuoliai, suprasdami jūros skautijos reikšmę Lietuvai ir sau, pradėjo tuo labai domėtis ir kas kart vis daugiau ir daugiau vedami susirašinėjimai, paklausimai ir t. t. Greitu laiku tikimasi savo skaičių nariais ir draugovėmis žymiai padidinti.

Lietuvos Jūrų skautija yra globoj skautams remti Draugijos.

Paskutinėmis dienomis — Lietuvos Jūrų Skautijos Vadas P. Jurgelevičius kartu ir Štabo viršininkas sudarė Lietuvos Jūros Skautijos Štabą, kurin įelna: Jūrų Skautijos Vadas (ir Štabo viršininkas) P. Jurgelevičius, Administracijos Skyriaus viršininkas — D. Sabaliauskas, Ūkio dalies viršininkas — J. Bepirštis, Adjutantas — P. Labanauskas, Jūrų karininkas bus paskirtas vėliau.

Darbas jau pradėtas ir varomas gilia vaga pirmyn.

Dabar tenka palinkėti mūsų jauniems Jūrių skautams, kad sustiprėję ir atsistoję ant tvirto pamato būtų naudingi ir reikalingi mūsų brangiajai Tėvynei. Tad į darbą! D. S.

N. B. Norintiems susirašinėti su Lietuvos Jūrų Skautijos Štabu — prašoma kreiptis į Štabo viršininką P. Jurgelevičių, Daukanto g. Nr. 12, b. 2. Kaune. D. S.

Vilkaviškis. Vilkaviškio ateitininkai veikia susiskirstę keturiose kuopelėse. Šale jų yra dar 3 sekcijos ir keletas komisijų. Čia paduodu, trumpai suglaudęs, kuopos veikimą šio (II-ro) pusmečio ligi Velykų (sausio, vasario ir kovo mėn.).

I-moji vyrų kuopelė (VII ir VIII kl.) padarė 5 sus-mus; skaityta referatai: „Būdo įtaka“, „Šis tas iš etikos“, „Auklėjimas“, „Partijos ir politika“ ir poezijos dalykas „Pavasario savaitė“.

Geresniam lavinimuisi savo idėjose, kalboje, greitoje orientacijoje ir kritikoje nuo šio pusmečio įvesta laisvojoj tribūnoj kalbos. Šis dalykas vyksta sėkmingai ir duoda daug naudos. Kuopelės pirm. V. Bulvičius.

I moji mergaičių kuopelė (VIII ir VII kl.) padarė 6 sus-mus; skaityta referatai: „Mergaitės draugiškumas“, „Feminizmo klausimas ir jo psichologija“, „Santykiai draugijoje“, „Mergaitės įtaka šeimos gyvenime“, „Gyvybė ir jausmas“. Taipgi perskaityta du rašynėliai. Kuopelę veda O. Vingilytė.

II-oji vyrų kuopelė (VI ir V kl.) padarė 6 sus-mus; skaityta referatai: „Kentėjimų problema“, „Klasinė kultūra ir Bažnyčios tėvai“, „Ar tikėjimas yra išmintingas dalykas“, „Savigarba“, „Klaidingi gyvenimo keliai“, „Šis tas apie sąžinę“, „Tiesos pažinimas“. Iš dail. literatūros perskaityta 4 rašynėliai. Šios kuopelės veikiman irgi įvesta kalbos. Kuopelės pirm. P. Karuža.

II-oji mergaičių kuopelė padarė 6 sus-mus; skaityta referatai: „Negaišinkime veltui laiko“, „Mūsų idealas“, Kuopelių naudingumas“, „Bažnyčia ir kultūra“, „Mūsų keliai“, „Feminizmas ir jo psichologija“, „Mes ir visuomenė“, „Žmogus ir religija“, „Naudingumas skaitymo knygų ir laikraščių“. Parskaityta 10 rašynėlių. Kuopelės pirm. A. Eidukevičaitė.

Sekcijų veikimo statistinių žinių nepaduosiu, tik pažymėsiu, kad geriausia veikė visuomeninkų sekcija. Ji gal nėra daug padarius susirinkimų ir skaičius referatų, bet ką dirba ir kiek dirba, tai dirba sąmoningai ir ilgai. Nariai dalyvauja Vilkaviškio apylinkės krikščioniškų organizacijų veikime ir šis dalyvavimas yra reikšmingas. Be to, pora asmenų bendradarbiauja laikraščiuose, sekciją veda K. Povilaitis.

Sporto sekcija irgi veikia sekmingai, ypač dabar pavasario metu pradeda gyviau dirbti.

Abstinentų ir lite:atūros (meno) sekcijos savo veikimo neparodo. Deja, literatūros sekcijai at-kai nelabai pritaria.

Komisijos, kiek gali, veikia. Vakarų rengimo kom-ja mokytdail. Kosperskiui režisuojant buvo vaidinta L. Giros „Kerštas“ du kartu. Pirmą kartą Vilkaviškyje (I-mą pusmetį), antrą — Kybartuos. Abu kartu parodyta sąmoningo sugebėjimo šioje srityje.

Taip gi gyvai dirba spaudos platinimo komisija. Išplatinta: „Ateities“ 300, „Židinio“ 40, „Pavasario“ 138, „Tiesos Kelio“ 30. „Sargybą“ platino abstinentai, kurios irgi nemaža išplatinta. Šios komisijos pirm. Gustaitis.

Be to, redakcinė komisija leidžia laikraštėlį „Ateities žiedus“.

Pažlūrėjus į mūsų veikimo statistines žinlas, bendrai galima pasakyti, kad veikiame gerai, tačiau patys veikimu pasigirti negalime. Nors ateitininkų yra daug, tačiau iš visų dirba tik keletas asmenų ir tai tie patys kuopelėse sekcijose ir kitur ir tuo būdu pakeliama visa kuopa. Dauguma narių tik taip sau ateitininkai, idėjose neįsigyvenę, neturį jaunystės ugnies.

K. S. M.

Iš Dzūkų At-kų Veikimo Komiteto. Pirmoji Dzūkų At-kų konferencija, sukėlusį tiek visokių abejonių ir triukšmo, įvyko ir nustatė, kad ir ne visai tiksliai, veikimo planą. Šioje konferencijoje

svarbiausia buvo keliami du klausimai, būtent: ateitininkų veikimas ir visuomeninis darbas. Tad ir šis Komitetas daugiausia į šias dvi sritis domės kreipia.

Jau pirmame Komiteto posėdy buvo numatyta, kad sustiprinti kuopų stovis, reikia jas atlankyti ir žodžiu teikti nurodymų veikime. Tas iš dalies atsiekta. Kai kurios kuopos net po kelis kartus atlankyta ir duota nurodymų. Taip pat ruošiami paskaitos, referatai. Referatų parašyti sutiko dvasinių seminarijų dzūkai auklėtiniai. Jaučiama, kad šie atsilankymai padarė į kuopas įtakos: kai kur veikimą sustiprino, kai kur jų reikalus sutvarkė. Tik gaila, kad Komitetas negali visų kuopų atlankyti, nes į kai kurias vietas jokio susisiekiimo nėra. O atlankymas būtinas, nes kuopos būdamos daugumoj jaunos būtinai reikalauja patarimų.

Bet vis tik tuo nepasitenkinama. Pastebėta, kad veikimas ypatingai kuopelėse yra apmiręs. Ir kai kurių Komiteto narių nuomone, tas yra delto, kad nėra tvarkos kuopelių veikime. Pav. koks nors trečios ar ketvirtos klasės mokinys skaito savo draugams referatą iš pasaulėžiūros ar filosofijos srities, bet tokį, kurio jis pats gerai nesupranta, o tuo labiau jo klausantieji draugai. Toki susirinkimai būna neįdomūs, nuobodūs. Tad ir manoma išdirbti kuopelių veikimo planą, pagal kurį turės kuopelės veikti. Tame plane turės būti nustatyta klasėmis programa, kurią kiekvienas kuopelės narys turės išieiti. Ir tik pamažu, supratęs gerai pačius smulkiausius dalykus, klasėmis bus prileidžiama prie painių, filosofinių klausimų.

Dabar gi varoma platus susirašinėjimas tiek asmeniškais, tiek oficialiais raštais su visomis kuopomis ir jų pavieniais asmenimis ir teikiama visokiausių nurodymų, kaip sustiprinti veikimą, sutvarkyti kuopą ir t. t.

Smarkiai varomas ir visuomeninis darbas. Stengiamasi, kad kiekvienoj kuopoj būtų įsteigtos visuomenininkų sekcijos. Kad visuomeninis darbas sėkmingai eitų, Komitetas užmezgęs santykius su Dzūkų Pavasarininkų Regijono Valdyba. Ateinantis Pav-kų kongresas Alytųj irgi nėra užmirštas. Turint omeny, kad vieniems pav-kams jis suruošti bus sunku ir prašant Pav. Regijono Valdybos, Komitetas yra išleidęs keletą aplinkraščių, kuriais raginama prisidėti prie to kongreso ruošimo. Dabar renkamos žinios kuo kiekviena kuopa ar būrelis galės prisidėti prie to kongreso.

Neužmirštama ir kultūrinių liekanų rinkimo sritis. Dr. kun. M. Gustaltis darė pranešimą apie steigimą Dzūkų Muzėjaus ir ragino at-kus prie to prisidėti. Komitetas ir šiuo reikalu yra išleidęs keletą raštų į kuopas ir būrelius, raginančius rinkti kultūrines liekanas. Bet kadangi Komitetas yra ne prie Muzėjaus (Muzėjus Lazdijuose) ir narius informuoti apie Muzėjų pilnai negali, sumanyta sudaryti Komisija iš Lazdijų at-kų, kuri ir atstovautų visą ateitininkiją prie Muzėjaus ir duotų plačių nurodymų at-kams. Ši komisija paskutiniu laiku sudaryta. Šiaip jau at-kai yra įteikę šį tą minėtam Muzėjui.

Paskučiausiu laiku svarstoma konferencijos reikalai. Ateinanti konferencija, kaip manoma, įvyks pradžioje vasaros atostogų, sykiu su Pavasarininkų Kongresu. Ši konferencija turės nurodyti tolimesnius veikimo planus, nurodyti ik šiol esančių dūkuos at-kuos trūkumus ir juos prašalinti. Daug svečių ir narių mano atsilankyti į konferenciją.

V. Jakučionis,

Dz. At-kų Veik. Kom. pirm.

Lazdijai. At-kų skautų paroda. Parodos atidarymas įvyko š. m. balandžio 18 d. išvakarėse (4 val.). Skautų globėjas kun. J. Starkus trumpais žodžiais pasveikino susirinkusius. Po to, gimnazijos direktorius kun. M. Gustaitis, pasakė atatinamą prakalbą, pažymėdamas skautybės idėją ir jos svarbą gyvenime. Gerb. kalbėtojas priminė daug įvairių jaunimo organizacijų, iš kurių tarpo skautai bene jauniausia ir gyviausia. Baigus kalbėti, visi nuvykome pačion parodon.

Įėjus labiausia krinta į akis skauto J. Urbono piešiniai-paveikslai, kurie, galima sakyti, puošė visą parodą. Paroda buvo užėmusi du kambarius: mergaičių ir berniukų. Pastarajame buvo šie eksponatų skyriai: archeologijos (60 eksp.), literatūros (37 eksp.), Seinų (117 eksp.), skautų dirbinių (20 eksp.), gamtos (40 eksp.), karo (45 eksp.) ir pinigų (popierinių 160 eksp., metalinių 270 eksp.). Įvairiausi — archeologijos, literatūros ir Seinų skyriai.

Pirmajame buvo įdomūs Lazdijų miesto dokumentai. Visi rašyti ant pergamento, kuriais suteikiama ir patvirtinama Lazdijams Magdeburgo teisės. Seniausias iš jų Zigmanto III su autografu, išleistas 1579 m. Antrajame pažymėtini Tacito veikalai (Taciti opera), išleisti 17 šimtmeteje. Ir pagaliau Seinų skyriuj buvo įvairaus turinio laikraščių ir knygelių, išleistų prieš karą Seinuose.

Turint tai omeny, ne pro šalį būtų paminėti ir kiti skyriai. Skautų dirbinių skyriuje, matėsi gražiai išpjaustyta iš medžio rožė ir kryžius — padirbti sk. J. Urbono. Gamtos skyriuj buvo įvairiausių žolelių su receptais, kurias liaudis vartoja „vaistams“. Be to buvo keli suakmenėję bičių koriai, perkūno kulkos (kirvukai) ir k. Karo skyriuj galima buvo pastebėti įvairių šovinių, granatų, atviručių, vaizduojančių vokiečių okupaciją Lietuvoje ir d. k. Pinigų skyriuj buvo išdėstyti daugelio valstybių popieriniai ir metaliniai pinigai.

Mergaičių kambarys, kuriame tilpo maždaug 100 eksponatų, išpuoštas buvo ivairiais gražiais papuošalais. Ypač gražų išpūdį teikė įvairūs mezginiai, juostos, staltiesės, keli liaudies dirbiniai ir k. Taigi daug kas galėjo pastebėti tai, ko savo akimis dar nebuvo matęs. Parodą uždarė 7 val. vakare.

Rytojaus dieną, 3 val. p. p. skautai, gimnazijos kieme, orkestrui grojant, atliko keletą gimnastikos pratimų. Tas labai suįdomino publiką. Pažymėtina, kad mergaitės-skautės gražiai pašoko oželį, kas žiūrėtojuose sukėlė nemaža juoko. Skautai visur pasirodė gyvi, judrūs ir pilni linksmumo.

Bendrai pasakius, visuomenė šiaja skautų paroda likosi visai patenkinta. Pagaliau tenka pastebėti, kad skautai ruošdami parodą, atliko gana didelį ir svarbų visuomenės darbą. Šią parodą galima laikyti vienintele Dzūkijoje, kuri ilgai užsiliks mūsų atmintyje. Viena telieka: palinkėti jiems ir toliau taip energingai dirbuotis.

Pumpurais.

Jurbarkas. Š. m. gegužės m. 3 d. Jurbarko ateitininkai šventė savo gyvavimo penkerių metų sukaktuves. Šventė buvo labai iškilmingai ir gražiai.

Buvo atsilankę buvusių kuopos narių ir šiaip Kauno svečių. Iš ryto bažnyčioj buvo pamaldos su pamokslu, kurį pasakė atvažiuavęs svečias kun. Keblaitis.

13 v. gimnazijos salėj įvyko iškilmingas susirinkimas. Susirinkimą atidarė garbės narys, gimnazijos mokytojas p. Balčytis ir pasakė trumpą, šiai šventei pritaikintą prakalbą.

Susirinkime pirmininkavo — pirmasis kuopos pirmininkas — stud. Z. Sabataitis.

Sveikinimų buvo labai daug, iš kurių tenka pažymėti — buvusio kapelliono kun. Šidlausko, Gimnazijos Pedagogų vardu — direktoriaus p. Antanaičio, Centro Valdybos pirmininko p. Jurkaus, buvusio gimn. mokyto p. Naujoko, Amerikos „Vyčių“ vardu kun. Paškausko ir daugelio kitų.

Kuopos pirmininkas V. Babilius padarė trumpą apžvalgą penkerių kuopos gyvavimo metų.

Po susirinkimo buvo pasodintas „Aušros Medis“, vėliau iki pradėjo lyti žaidė gražiame Jurbarko miesto parke. 20 v. gimnazijos salėj buvo gerb. Dr. Ruginio paskaita „Auklėjimasis“. Gerb. prelegentas savo gražiomis mintimis ir gražia išraiška tų minčių tikrai stebino jurbarkiečius. Jie niekad to neužmirš.

Po paskaitos ėjo sceniški dalykėliai — sportininkų „Švytė“, choras ir t. t.

Vėliau griežiant pačių moksleivių stygų orkestrui (dauguma ateitininkai) linksmai pašokta ir pažaista iki 23 v.

23 v. visi linksmi išsiskirstė, o dauguma palydėjo į garlaivį išvažiuojančius svečius. Garlaivij jurbarkiečiai stebino savo gražiomis dainomis ir gražiais balsais (ypač D. Mačiulis) svečius. Tuo šventė ir baigėsi.

Tai pirmą kartą teko Jurbarkiečiams turėti tokias puikias iškilmes ir tas padarė giliausio įspūdžio, pridudamas daugiau jėgų, pasišventimo mūsų kilniajam darbui.

Nors skaičiumi jurbarkiečiai negali pasigirti, bet dvasia ir susigyvenimu gali! Bravo! Ne kiekybėje, bet kokybėje galybė!

Sa.

Naumiestis (Šakių apskr.). Naumiestyje š. m. balandžio 25 d. įvyko vietos Ateitininkų kuopos šeimyninis vakaras. Vaidinta J. Gr. 3-jų veiksmų drama „Pavasariui švintant“. Minėtoji drama, vaizduojanti lietuvių tautinį judėjimą spaudą atgavus savo turiniu

artima kiekvieno susipratusio lietuvio dvasiai, būrelio jaunų, apdovanotų artistiniais gabumais ateitininkų scenoj suvaidinta, suteikė nenykstančio įspūdžio. Publikoje buvo jaučiama įtempto dėmesio, o ne vienam iš susijaudinimo ir ašaros akyse pasirodė. Neminint mažesnių trukumų ir, nekalbant atskirai apie kiekvieną aktorių, drama suvaidinta tikrai vykusiai. Didžiausius trukumus gal būt sudarė kaž kodėl nenusisekusios paskutiniame veiksmo dainos ir pats scenos įtaisymas.

Antrąją programos dalį išpildė Ateitininkų choras sudainavęs keletą liaudies motyvų dainelių. Sudainuota gana vykusiai, tik gal būtų buvę ne pro šalį jos pajvairinti.

Tvarka taip vaidinimo, kaip ir dainavimo metu — kuo puikiausia. Tik kaž kodėl vakaras, buvęs šeimyninis, šokių metu tapo per daug viešas, kas šiek tiek ir pakenkė bendrai vakaro tvarkai.

Būtų geistina, kad draugai ateitininkai dažniau suteiktų Naumiesčio publikai sveiko dvasios peno. Draugai Naumiestiečiai nesnaudžia ir kitose veikimo srityse; jų parama pasiekia pavasarininkus ir kitas katalikiškąsias organizacijas.

Bene faciens.

Mūsų mirusieji.

A. † A. Vincas Šlapkauskas.

Šių metų balandžio mėn. 21 dieną netikėtai mirė Veiverių vidurinės mokyklos I-sios klasės mokinys ir Veiverių ateitininkų kuopos narys V. Šlapkauskas. Mirties priežastis buvo ta, kad mirtas mokinys po savo pamokų plaukiojo Veiverių Seminarijos sodo prūde ant įristo į vandenį medžio, nuo kurio netikėtai įkrito į vandenį ir prigirė. Velionies tėvai yra labai nepasiturinti žmonės ir ji vieną namie teturėjo, tad tėvų ypač motutės širdis plyšo iš gailėsčio. Tėvai neturėjo nė už ką laidotuves iškelti. Čia jiems daug padėjo Veiverių ateitininkai. Jie tuč tuojau surinko 150 litų aukų ir įteikė velionies tėvams, nors laidotuvės toli gražu tiek nekainavo. Daugiausia čion darbo ir rūpesčio padėjo šie ateitininkai: A. Paškevičaitė, E. Kupčiūnaitė, A. Lukšytė, A. Ruseckaitė, O. Ilgūnaitė, B. Bendinskas, A. Matkevičius, J. Sakalauskas ir dar kai kas.

Laidotuvės buvo iškilmingos. Balandžio 24 dieną moksleivių, didžiulioj ateitininkų, choras, vidurinė mokykla ir mokytojų kursai pasitiko velionį atlydint į bažnyčią. Ateitininkai paėmė gražiai papuoštą karstą ant savo pečių, kurį apsupo mergaitės gražiu vainiku ir žvakutėmis rankomis nešinos, ir taip su gedulinga procesija keletos vainikų papuošta velionis atlydėtas į bažnyčią. Kan-

tapelis iš anksto ryto ateitininkų rūpesniu buvo puikiai vainikais papuoštas, kas visiems darė nepaprasto įspūdžio.

Po gedulingų mišių, kuriose net žydai protestantai ir socialistai dalyvavo, velionis ateitininkų nešamas, minėtam chorui giedant, lydima į kapus.

Leidžiant į kapą draugas Bernardas Bendinskas pasakė gedulingą, ilgą ir jaudinančią prakalbą, ir tuoj, toj vietoj išaugo naujas smėlio kalnelis, susirinkusių giminių, draugų ypač motutės karčiomis širdies ir meilės ašaromis aplaistytas, kad dygtų gėlės, kad bujotų klestėtų žiedai, kad žaliuotų medeliai ir ilgai ilgai šlamėtų mums mylimojo draugo svajones, idealus...

Ant jo kapo sudėjo vainikus pirmoji ir antroji klasės, V. abstinentų draugija ir Veiverių ateitininkai, kurių šilkiniai kaspiniai su gražiai išrašytais obalsiais puošė kapelį.

Viešpatie! Tešviečia jam amžinoji šviesa su Tavo šventaisiais amžinybėje.

1925.V.7.

Ilgesys.

Ruošiasi į Kongresą.

Kaip jau buvo laikraščiuose pranešta, rugpiūčio pradžioje įvyksta ateitininkų 15 met. jubilėjaus Kongresas. Be kitų programos punktų numatytas ir didžiulis koncertas, kuriame dalyvaus ateitininkų chorai dainuodami visi bendrai, o didesnieji net atskirai. Bendrame chore pasižadėjo jau dalyvauti sekantieji ateitininkų chorai:

1. L. Un-to Studentų ateitininkų choras, dir. *A. Vaičiūnas*,
2. Mariampolės kuopos choras, dir. *K. Kavallauskas*,
3. Šiaulių, dir. *Juozas Gaubas*,
4. Seinų (Lazdijų), dir. kun. *J. Starkus*,
5. Raseinių, dir. *Vl. Lopatas*,
6. Skapiškio, dir. *Jon. Vaitiekūnas*,
7. Telšių, dir. kun. *T. Budraitis*,
8. Kedainių, dir. *J. Kamarauskas*,
9. Vilkaviškio, dir. kun. *J. Inkrata*,
10. Prienų, dir. *P. Ambrazas*,
11. Kauno, dir. *Ambraziūnas*,
12. Plungės, dir. *J. Kydikas*,
13. Alytaus, dir. *St. Navickas*,
14. Skuodo, dir. *A. Dragūnas*,
15. Dotnavos Technikumo ir Akademijos at-kų choras, dir. *Ruokio*
- ir 16. Ukmergės choras, kuris dar oficiališko pasižadėjimo nedavė. Rokiškio at-kų choras galutino atsakymo nedavė. Apie dalyvavimą kalba ir Panevėžio ir Jurbarko chorai, bet oficiališko pasižadėjimo taip pat nedavė.

Kongreso Koncerte atskirai išeis dainuoti po keletą dainų (3 — 4) sekantieji chorai:

1. L. Universiteto studentų ateitininkų choras, dir. *A. Vaičiūnas*. 2. Šiaulių at-kų choras, dir. *J. Gaubas*, 3. Mariampolės at-kų choras, dir. *K. Kavaliauskas*. Taip pat atskirai gal dalyvaus ir Alytaus at-kų choras.

Atskirus chorus Koncerte diriguos jų dirigentai, o bendrojo choro dirigentu bus *A. Vaičiūnas*.

Benrasis ateitininkų choras dainuos šias muzikų komisijos parinktas dainas: 1) Lietuvos himnas — vienu balsu, 2) Ateitininkų himnas, 3) J. Naujalo Jaunimo giesmė, 4) St. Šimkaus (l. d) Vai žydėk, žydėk, 5) M. K. Čiurlionies (l. d) Šėriau žirgelį, 6) Č. Sasnausko Kur bėga Šešupė (b), 7) T. Brazio (l. d) Jau saulutė leidos, 8) M. Petrausko (l. d) Oi motule ma! 9) J. Bendoriaus (l. d) O ko jūs liūdit? ir 10) J. Bendoriaus (l. d) Pamylėjau vakar.

Iš bažnytinių giesmių bus giedamos šios: 1) J. Naujalo Pulkim ant kelių, 2) Č. Sasnausko Marija, Marija! 3) J. Naujalo Dievas mūsų prieglauda ir t. t. Visi chorai stropiai ruošiasi. Ateitininkai taip pat labai susidomėję ir paroda ir iš visur žada būti eksponatų.

Redakcijos atsakymai.

A. V-nui, Liūdesiui, Tylutei, Zomutei, P. Zubraičiui, J. Eidukui, J. Mai. Nedėsim.

B-čiui, Balaičiui, Bern. Žvainiui, J. Sk., Simanui Urbonui, — Atidavėm „Pavasario“ Redakcijai.

Svajonių Keleiviui, Margiui, Skroblui, Dainoriui, Tyrų Keleiviui, M. Tautviliui, J. Jasinevičiui, A. S., A. P., Riešuto Žiedui. — Dėkui. Jei tiks — spausdinsim.

Aidiatui. Aple draugo talentą iš atsiųstųjų eilėraščių sunku spręsti. Draugas žaidė vien žodžiais, o tie žodžiai ir ištisi pasakymai yra svetimi, paimti iš geresniųjų mūsų poetų. Tikro savo jausmo nesimato, be kurio poezija — ne poezija.

Svyronėliui. Svyruonėlis vienas jau seniau „Ateity“ rašo. Tamsta pasirink sau kitą pseudonimą. Eilėraštis į „Ateitį“ netinka, o gražinti negražinsim, nes tamsta pačto ženklelio neprisiuntė.

Nemunėlio Bangai. Tamsta nori žinoti, ar verta „rankiot kūrynėliai.“ Atsakysim, kad ir rašyti tokių neverta: tik laiko veltui aikvojimas. Nieko juose nėra, kas primintų poeziją. — Vienas beprasmis chaosas. Jeigu tamstą kaž kas verčia rašyti, tai bent turėtum daugiau padirbėti ir suprasti, ką rašai.

Skrajūnui. Abejojam, ar tamsta būsi poetas, nors yra tokių gilių jausmų, kaip „Nepamirški manęs, broli,“ bet poezijai būtina yra forma, kurios tamsta nenusimanai.

„Ateities“ platinimas.

Laike Kalėdų atostogų buvo iškelta „Ateities“ platinimo reikalu nauja mintis — užsisakyti savo organą visiems kuopų nariams. Tai buvo tik mintis, kuri dar neturi būtinos galios, ją įgyis, jei šių metų konferencija tam pritaro. Nežiūrint į tai jau ši pusmetį kelios kuopos tą mintį įvykdė. Tai buvo Lazdijų, Gižų, Plungės, Telšių ir Dotnavos kuopos. Šių kuopų nariai „Ateitį“ gauna po 60 cent. ir visos kuopos tokiomis sąlygomis gautų, jei visi nariai užsisakytų. Bendrai imant „Ateities“ skaitytojų ši pusmetį šiek tiek padaugėjo. Alytaus kuopa iki Naujų metų negavo nė vieno ekz., o po N. Metų užsisakė net 127 ekz. Kaišėdorių jaunutė kuopa užsisakė 50 ekz. Telšiai nuo 100 pašoko iki 130, Šiauliai nuo 125 iki 150 ekz., Kedainiai nuo 30 iki 43, Lazdijai nuo 38 iki 70. Daugiausiai kaip skaitė taip skaito Mariamolės kuopa (350 ekz.).

Yra kuopų, kurios „Ateitį“ matyt nenoriai skaito, nes labai sunkiai už ją atsilygina. Gal čia daugiau kalti „Ateities“ platinėjimui, kad laiku neišrenka iš narių prenumeratą. Neatsilyginusių kuopų čia neskelbsim, išgirsite jas atėinančiame kongrese.

Šis „Ateities“ numeris dar nėra šių metų paskutinis. Kitas išeis pradžioj birželio mėn. Bet jis išeit galės tik tada, kai kuopos atsilygins pilnai už prisiūstus numerius, nes spaustuviė pinigų nelaukia, o mes jų, kuopoms neprisiunčiant neturime.

„Ateities“ Administracija.

„Ateities“ Administracijoje galima gauti šių knygelių:

J. Jurgelevičius. Pirmieji skauto žingsneliai. Kaina 1 litas. Su prisiuntimu 1.20 centų.

Arvėde Barine. Šv. Pranas Asižietis. Laisvai vertė P. G—s. Kaina 50 cent. su pris. 60 c.

„Ateities“ komplektas	1914 m. (be Nr. 1)	8 lit.
„	1915 „	3 „
„	1916 „ (be Nr. 1)	3 „
„	1917 „ (be Nr. 1, 9, 10, 12)	3 „
„	1918 „ (be Nr. 1, 5, 7, 8)	3 „
„	1919 „	5 „
„	1920 „	5 „
„	1921 „	5 „
„	1922 „	5 „
„	1923 „	8 „
„	1924 „	8 „

Kiekvieno komplekto prisiuntimas 60 centų. Ši kaina mokslėiviams, ne moksleiviams dvigubai.

„Atelties“ kaina:

Lietuvoje metams	— —	15 lt.
Užsleniuose metams	— —	20 lt.
Atskiras num.	— — —	150 ct.
Moksleiviams imant kuopose		1 lt.

88. 712 162